

תקן חשבונאות מספר 18

דיווח כספי על ידי קופות חולים

פברואר 2004

תקן חשבונאות מספר 18 דיווח כספי על ידי קופות חולים

פברואר 2004

תוכן העניינים

<u>סעיף</u>	
	מבוא
	מטרת התקן
1-3	תחולה
3	פעילות בעבור חברי קופת חולים
4	הגדרות
5-12	כללי דיווח כספי
6-12	אימוץ הגישה הכוללנית וסיווג הנכסים נטו
13-32	מבנה הדוחות הכספיים
14-17	מאזנים
18-22	דוחות על הפעילויות
20-22	סיווג הכנסות והוצאות
23-25	דוחות על השינויים בנכסים נטו
26-28	דוחות על תזרימי המזומנים
29-32	ביאורים לדוחות הכספיים
33-193	מרכיבי הדוחות הכספיים - הכרה, מדידה והצגה
33-38	רכוש קבוע ופחת
39-45	עלויות פיתוח תוכנת מחשב
46-49	ירידת ערך נכסים
50-53	מלאי
54-62	התחייבויות בגין יחסי עובד-מעביד
63-86	הפרשות, התחייבויות תלויות ונכסים תלויים
85-86	הפרשה בגין תביעות בשל רשלנות רפואית
87-93	עתודות בגין שירותי בריאות נוספים (שב"ן)
94-119	הכנסות
95-107	הכנסות משירותי בריאות
108-111	תרומות
112	הכנסות בגין מחקר ופיתוח

תוכן העניינים (המשך)

33-193	מרכיבי הדוחות הכספיים - הכרה, מדידה והצגה - המשך
	הכנסות - המשך
113	תרומות שהוגבלו לביצוע מחקרים מסוימים
114-119	נכסים ושירותים המתקבלים ללא תמורה
120-121	תקורה
122-125	הקבלת מקורות
126-129	תרומות בתנאי אנונה
130-134	הכנסות ממעונות (בתי אבות ומעונות סיעודיים)
135-136	מענקים לשלם
137	הוצאות לרכישת שירותים רפואיים
138-141	הוצאות בגין חוזה שגלום בו הפסד במעונות (בתי אבות ומעונות סיעודיים)
142-144	שמירת ערך הנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה
145-150	מסים
151	כיסוי גירעונות משנים קודמות
152-160	דיווח על מגזרי פעילות
161-168	דוחות כספיים מאוחדים
169-170	דוחות כספיים מותאמים
171-180	צדדים קשורים
181-186	השוואה לתקציב
187	דוחות כספיים לתקופות ביניים
188-193	דוחות כספיים השוואתיים
194	גילוי להשפעת התקן
195-202	הוראות מעבר
203-206	תחילה
207	נספחים לתקן (ראה תוכן הנספחים בעמוד 31)

תקן חשבונאות מספר 18

דיווח כספי על ידי קופות חולים

פברואר 2003

© כל הזכויות שמורות למוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות. אין להעתיק, לשכפל, לתרגם, להציג, לפרסם, להפיץ, להוציא לאור או לעשות שימוש מסחרי כלשהו בפרסום זה או בחלק ממנו, בכל דרך שהיא ובכל אמצעי מכני, אלקטרוני או אחר, ללא הסכמה מפורשת בכתב ומראש מאת המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות.

הוראות התקן, המובאות באותיות מודגשות, מייצגות את העקרונות העיקריים של התקן. הוראות אלו יש לקרוא בהקשר לחומר הרקע וסעיפי ההסבר, המהווים חלק בלתי נפרד מהתקן. כל הסעיפים בתקן מחייבים באותה מידה. המבוא, הערות השוליים והנספחים שבתקן זה אינם להוסיף על כללי החשבונאות המצויים בגוף התקן או לגרוע מהם. במקרה של שוני בין האמור במבוא, בהערות השוליים או בנספחים לבין האמור בגוף התקן, הוראותיו של האחרון הן המחייבות. תקני החשבונאות וההבהרות המפורסמים על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות אינם חלים על פריטים לא מהותיים.

מבוא

1. גילוי דעת 69 של לשכת רואי חשבון בישראל בדבר כללי חשבונאות ודיווח כספי על ידי מלכ"רים פורסם במרס 1997 והוא חל על דוחות כספיים של מלכ"רים לתקופות המסתיימות לאחר 15 בספטמבר, 1997, ואילך. תקן חשבונאות מספר 5, תיקונים והבהרות לגילוי דעת 69 בדבר כללי חשבונאות ודיווח כספי על ידי מלכ"רים, פורסם בדצמבר, 1999 והוא חל לגבי דוחות כספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2000.
2. בגילוי דעת 69 נקבע, כי הוא אינו חל על מוסד החייב בדיווח בהתאם לתקנות ביטוח בריאות (פיקוח ובקרה פיננסיים על קופות החולים), התשנ"ו-1995.
3. ביום 15 בפברואר, 2001, מונתה על ידי משרד הבריאות והמוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ועדה בראשות ד"ר אייל סולגניק, רואה החשבון הראשי של רשות ניירות ערך, ובה חברים סמנכ"ל משרד הבריאות לענייני קופות חולים, יו"ר הוועדה המקצועית של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, נציגי קופות החולים ורואי החשבון שלהן, ורואי חשבון מטעם משרד הבריאות. תפקידה העיקרי של הוועדה היה להמליץ על שינויים מחויבים בכללי החשבונאות המקובלים כך שניתן יהיה, על דרך פרסום תקן חשבונאות של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, להסדיר ולהחיל מערכת של כללי חשבונאות ודיווח על הסקטור הייחודי של קופות החולים בישראל. כמו כן, תפקידה להמליץ על שינויים בתקנות ביטוח בריאות ממלכתי (פיקוח ובקרה פיננסיים על קופות החולים), התשנ"ו - 1995 וזאת לאור הניסיון הרב שנצבר מאז הוחלו לראשונה ולנוכח מכלול השינויים שחלו בסביבה החוקית, הכלכלית, העסקית והחשבונאית של קופות החולים.
4. המלצותיה העיקריות של הוועדה הן: (1) אימוץ הגישה הכוללת במקום גישת הקרנות, ו- (2) החלת בסיס הצבירה על כל מרכיבי הדוחות הכספיים, במקום הפרקטיקה שהייתה נהוגה לפיה חלק מההכנסות ומההוצאות הוכרו על בסיס מזומנים. בעקבות המלצות הוועדה האמורה, הותקן תקן חשבונאות זה, הקובע את כללי הדיווח הכספי של קופות החולים.
5. בשל ייחודיות הענף, מיעוט הגורמים הפועלים בו, היכולת למפות את הסוגיות החשבונאיות העיקריות הרלבנטיות ואת מלוא מאפייניהן מחד ומורכבות הסוגיות החשבונאיות הרלבנטיות מאידך, נערך תקן זה בצורה פרטנית, באופן בו הקביעות נערכו בפירוט העולה על המקובל.
6. התפיסה, המותווית בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994 היא שקופות החולים משמשות כ"קבלני משנה" בעוד שהאחריות לאספקת השירותים מוטלת על הממשלה, אשר היא שתישא בעלותם, היא התפיסה הרלבנטית להבנת מערכת היחסים הנוצרת - מזווית הראייה החשבונאית - בין הקופות למבוטחים. לשון אחר, לנוכח מבנה זה לא נדרש, במצב המשפטי הקיים כיום, להכתיב לקופות החולים יצירת "עתודות אקטואריות" בגין שירותי הבריאות,

הניתנים לקהילה על פי סל שירותי הבריאות, כמקובל בחברות ביטוח, בשל קשריהן עם המבוטחים.

מטרת התקן

מטרת הדוחות הכספיים של קופת חולים היא לספק מידע בדבר: (א) הנכסים, ההתחייבויות והנכסים נטו ואופיים, (ב) ההשפעות שיש לעסקאות ולאירועים המשנים את הנכסים נטו ואופיים, (ג) הזרימות לקופת החולים וממנה של משאבים כלכליים בתקופה נתונה, והיחסים בין הזרימות פנימה לבין הזרימות החוצה, (ד) המקורות הכספיים והשימוש בהם, וכן בדבר גורמים אחרים העשויים להשפיע על דרגת הנזילות של קופת החולים, (ה) תלויות, התקשרויות, צדדים קשורים ועוד.

מטרת תקן זה היא לקבוע את כללי החשבונאות והדיווח שיחולו על קופות החולים. כללי חשבונאות אחידים לקופות החולים יאפשרו השגת השוואתיות, על מנת לאפשר הקצאה נכונה ויעילה של המשאבים המשותפים בין קופות החולים.

תקן זה נקבע באופן ייחודי לקופות החולים ולפיכך אין ללמוד ממנו לגבי תאגידים, שאינם מלכ"רים במגזר הבריאות.

תחולה

1. הדוחות הכספיים של קופות החולים, של תאגידים, המעניקים שירותים בתחום הבריאות, בשליטתן של קופות החולים ושל תאגידי אחות של קופות החולים יערכו בהתאם להנחיות תקן זה ובכפוף להוראות כל דין.

2. גילויי הדעת של לשכת רואי חשבון בישראל ותקני חשבונאות, הבהרות ופרסומים מקצועיים של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, אשר לא נקבע בהם במפורש כי אינם חלים, במלואם או בחלקם, על קופות חולים, יחולו על אלה בכפוף לאמור בתקן זה.

פעילות בעבור חברי קופת חולים

3. קופות החולים פועלות כסוכנות של חבריהן בהשגת הסדרי ביטוח סיעודי ובטיפול בהם. פעילות זו והנכסים וההתחייבויות הנובעים ממנה אינם של קופות החולים ולכן אינם נכללים בדוחות הכספיים שלהן. יש לתת גילוי לכך בביאורים לדוחות הכספיים.

הגדרות

4. לצורך תקן זה:

הגבלה בעלת אופי זמני (Temporarily Restricted) - התניות שפוקעות עם קרות אירוע מסוים או עם חלוף הזמן, או שניתן לקיימן או להסירן באמצעות נקיטת פעולות כלשהן בהתאם לאותן התניות.

הגבלה בעלת אופי קבוע (Permanently Restricted) - התניות של תורמים שאינן פוקעות עם חלוף הזמן, ושלא ניתן לקיימן או להסירן באמצעות נקיטת פעולות כלשהן בהתאם לאותן התניות. הגבלה זו מאפשרת שימוש בפירות התרומה בלבד.

הגבלות שהוטלו על-ידי תורמים על השימוש בנכסים נטו - קביעה של תורם, או גורם חיצוני אחר (להלן: "תורם"), באשר לשימוש בנכסים שהתקבלו ממנו כתרומה, שהיא יותר ספציפית מאשר ההגבלות הכלליות הנובעות מעצם טבעה של קופת החולים, הסביבה בה היא פועלת והמטרות שנקבעו בתקנון שלה או בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד - 1994.

הכנסות "רשת ביטחון" - תמיכה נוספת של המדינה בקופות החולים, מעבר לעלות סל שירותי הבריאות, הנקבעת על פי חוק ביטוח בריאות ממלכתי. תמיכה זו מותנית, בחתימת הסכמי ייצוב (הסכמים שנועדו למצות את פוטנציאל ההתייעלות הקיים בקופות החולים על

ידי קביעת יעדי הוצאה שנתיים) או, לעיתים, בעמידה בקריטריונים אחרים, הנקבעים ומפורסמים על ידי שר הבריאות בהתייעצות עם היועץ המשפטי לממשלה.

הפרשה (Provision) - התחייבות שעתיו פירעונה או סכומה אינו וודאי.

התחייבות תלויה (Contingent Liability)

(א) מחויבות אפשרית, הנובעת מאירועי העבר, שקיומה יאומת רק אם יתרחשו, או לא יתרחשו, אירוע, או אירועים עתידיים, בלתי וודאיים שבחלקם אינם בשליטת התאגיד, או

(ב) מחויבות בהווה, הנובעת מאירועי העבר, אך אינה מוכרת היות ש-:

(1) לא צפוי שימוש במשאבים כלכליים לסילוק המחויבות, או

(2) לא ניתן לאמוד את סכום המחויבות במידה מספקת של מהימנות.

מחויבות משפטית (Legal Obligation) - מחויבות הנובעת מ-:

(א) חוזה (באמצעות תנאיו שנאמרו במפורש או במרומז),

(ב) חיקוק, או

(ג) כללי חיוב על פי כל דין.

מחויבות משתמעת (Constructive Obligation) - מחויבות הנובעת מפעולות התאגיד כאשר:

(א) באמצעות דפוס התנהגות שהתפתח בעבר, מדיניות פומבית, או הודעה אחרת מפורטת דיה, גרמו לצדדים אחרים להבין שהתאגיד יקבל על עצמו אחריות מסוימת, וכן

(ב) כתוצאה מכך, התאגיד יצר בקרב אותם צדדים אחרים ציפייה תקפה (Valid Expectation) שהוא יעמוד באחריות זו.

מלכ"ר - כמשמעותו בגילוי דעת 69, כללי חשבונאות ודיווח כספי על ידי מלכ"רים.

נכס תלוי (Contingent Asset) - נכס אפשרי הנובע מאירועי העבר, שקיומו יאומת רק אם יתרחשו, או לא יתרחשו, אירוע, או אירועים עתידיים, בלתי וודאיים שבחלקם אינם בשליטת התאגיד.

נכסים נטו שלא קיימת לגביהם הגבלה (Unrestricted) - אותו חלק של הנכסים נטו של קופת החולים, אשר השימוש בו לא הוגבל על ידי התניות התורמים.

נכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה - אותו חלק של הנכסים נטו של קופת החולים הנובע מתרומות שהתקבלו, אשר השימוש בו על-ידי קופת החולים הוגבל על ידי התניות של תורמים, למעט מענקים שהתקבלו מהממשלה לרכישת רכוש קבוע.

נכסים שתמורתם הוגבלה - תרומות, שהתקבלו לרכישת רכוש קבוע או נכס אחר וכן נכס שהתקבל במתנה, ונקבע על ידי התורם כי התמורה ממימושם של אותם נכסים, אם ימומשו, תשמש למטרה מסוימת.

נכסים שתמורתם לא הוגבלה - נכסים שאינם נכללים בהגדרת "נכסים שתמורתם הוגבלה".

סל שירותי הבריאות - כמשמעותו בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד - 1994.

פיתוח תוכנת מחשב - פיתוח ו/או רכישה של תוכנת מחשב, המיועדת לשימושה של קופת החולים ולא למכירה לצדדים שלישיים, לרבות עדכון ושדרוג של תוכנות קיימות (קרי, הוספת פונקציות, אשר לא ניתן היה לבצען קודם לכך בתוכנות הקיימות).

קופת חולים - כמשמעותה בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד - 1994.

שליטה - היא היכולת לקבוע את המדיניות הכספית והתפעולית של תאגיד כדי להפיק הטבות ממשאביו ומפעילויותיו.

תאגיד אחות של קופת חולים - תאגיד המעניק שירותים בתחום הבריאות, שמרבית חבריו הם חברי קופת החולים האמורה.

תאגיד מוחזק - כמשמעותו של המונח חברה מוחזקת בגילוי דעת 68, שיטת השווי המאזני.

תאגיד נשלט - כמשמעותו של המונח חברה בת בגילוי דעת 57, דוחות כספיים מאוחדים.

תרומה - העברות חד-צדדיות, לרבות מענקים, תמיכות, הקצבות, עזבונות, מתנות והעברות חד-צדדיות אחרות, שהועברו לקופת החולים, עם או ללא ציון הגבלה בעלת אופי קבוע או בעלת אופי זמני.

כללי דיווח כספי

5. הכנסות והוצאות, נכסים והתחייבויות והשינויים בנכסים נטו, יירשמו על בסיס הצבירה, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים.

אימוץ הגישה הכוללנית וסיווג הנכסים נטו

6. הדוחות הכספיים של קופות החולים יערכו בהתאם לגישה הכוללנית.

7. קופות החולים הן מלכ"רים וככאלה הן עשויות להימצא בנסיבות בהן חלק מהאמצעים הכספיים נטו שלהן עומדים לרשותן לביצוע חלק מסוים ממטרותיהן בלבד, ולא למטרות אחרות, אשר גם הן במסגרת פעילויותיהן. נסיבות אלה אינן תוצאה של מחסור במשאבים, אלא תוצאה של ייעוד מראש של האמצעים למטרות מסוימות בלבד ללא רשות להשתמש בהם למטרה אחרת, בגלל מגבלות חוקיות, לרבות כאלה שנקבעו בתקציב המדינה, חוזים, או התניות מפורשות אחרות שנקבעו על ידי מי שהעביר לקופת החולים אותם אמצעים.

8. קיימות שתי גישות לעריכת דוחות כספיים של מלכ"רים:

(א) גישת ההקבצה (או גישת השכבות).

(ב) הגישה הכוללנית (Entity Wide).

9. בהתאם לגישת ההקבצה יש להציג את המאזן של מלכ"ר במבנה שכבתי, כלומר של קבוצות נפרדות ומאוזנות של נכסים, התחייבויות ויתרות הקרנות, ובהתאם לכך יש להציג לגבי כל קבוצת קרנות בנפרד דוח על תוצאות הפעולות שנעשו במסגרתה.

10. בהתאם לגישה הכוללנית יש לכלול את כל הנכסים, ההתחייבויות והנכסים נטו, במאזן אחד כמקובל בעסקים, וזאת כאשר ההגבלות המוטלות על השימוש במקורות השונים שהתקבלו, או העדר הגבלות, מקבלות את ביטויין בהבחנות הנעשות במסגרת קבוצת הנכסים נטו בלבד. בהתאם לגישה זו, כל השינויים בנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה יוצגו בדוח על השינויים בנכסים נטו, וכל השינויים בנכסים נטו שלא קיימת לגביהם הגבלה (הכנסות, הוצאות והעברות מנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה עקב שחרור מהתניות התורמים לשימוש לפעילויות) יוצגו בדוח על הפעילויות. בהתאם לגישה הכוללנית סכומים שהתקבלו שהשימוש בהם הוגבל, מוצגים כגידול בנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה. במועד בו מוסרות ההגבלות הנ"ל מוצגים הסכומים ששחררו מההגבלות, כהכנסות (העברות מנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה עקב שחרור מהתניות התורמים) בדוח על הפעילויות או כתוספת לנכסים נטו שלא קיימת לגביהם הגבלה, כאמור בסעיף 24(ג) להלן.

11. מיון הנכסים נטו ייעשה תוך הבחנה בין:

(א) נכסים נטו שלא קיימת לגביהם הגבלה. אם יתרת הנכסים נטו שלא קיימת לגביהם הגבלה היא שלילית (יתרה בחובה) יקרא הסעיף "גירעון מצטבר מפעולות".

(ב) נכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה בעלת אופי זמני.

(ג) נכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה בעלת אופי קבוע.

אם יתרת הנכסים נטו הכוללת היא שלילית (יתרה בחובה) יקרא הסעיף: "גירעון בנכסים נטו".

12. המקרים הבאים מהווים דוגמאות למקרים בהם קיימות הגבלות של התורמים (הגבלה חיצונית):
- (א) התרומות התקבלו לרכישת רכוש קבוע, למעט מענקים שהתקבלו מהממשלה לרכישת רכוש קבוע,
- (ב) התרומות התקבלו לביצוע מחקרים והשתלמויות, או
- (ג) התרומות התקבלו לביצוע פעולות ייחודיות למחלקות רפואיות מסוימות.

מבנה הדוחות הכספיים

13. הדוחות הכספיים של קופת חולים יכללו:
- (א) מאזנים,
- (ב) דוחות על הפעילויות,
- (ג) דוחות על השינויים בנכסים נטו,
- (ד) דוחות על תזרימי המזומנים, וכן
- (ה) ביאורים לדוחות הכספיים.

מאזנים

14. המאזן יערך באופן שבו כל הנכסים וכל ההתחייבויות יסווגו ויקובצו על פי אופיים ויוצגו על פי סדר הנזילות שלהם, החל מהנזיל ביותר עד לפחות נזיל.
15. מזומנים שהתקבלו עם התניה של תורמים, הקובעת כי השימוש בהם הוא להשקעה ברכוש קבוע, לא יכללו במסגרת מזומנים ושווי מזומנים, אלא במסגרת הרכוש הקבוע.
16. בנוסף לדרישות של כללי החשבונאות המקובלים, גילויי הדעת, של לשכת רואי חשבון בישראל, ותקני חשבונאות, הבהרות ופרסומים מקצועיים, של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, המאזן יכלול לפחות את הנכסים, ההתחייבויות, והנכסים נטו, כמוצג בנספח 1. המידע בביאורים לדוחות הכספיים יכלול לפחות את פריטי הנכסים וההתחייבויות כמפורט בנספח 2.
17. בגוף המאזן יש לציין פרטים בדבר:
- (א) מועד אישור הדוחות הכספיים, וכן
- (ב) שמות החותמים בציון תפקידם בקופת החולים.

דוחות על הפעילויות

18. דוח על הפעילויות יכלול את כל ההכנסות ואת כל ההוצאות בתקופת הדיווח, לרבות סכומים ששחררו מקבוצות של נכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה לפעילויות והועברו לקבוצת הנכסים נטו שלא קיימת לגביהם הגבלה בעקבות קיום, או ביטול, של התנאים שהוטלו על השימוש באותם נכסים נטו. עם זאת, דוח על הפעילויות לא יכלול תרומות שהוגבלו, כל עוד לא שוחררו מההגבלות.
19. בנוסף לדרישות של כללי החשבונאות המקובלים, גילויי הדעת של לשכת רואי חשבון בישראל, ותקני חשבונאות, הבהרות ופרסומים מקצועיים של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות, הדוח על הפעילויות יכלול לפחות את פריטי ההכנסות וההוצאות כמוצג בנספח 3. המידע בביאורים לדוחות הכספיים יכלול לפחות את פריטי ההכנסות וההוצאות כמפורט בנספח 4.

סיווג הכנסות והוצאות

20. הכנסות והוצאות יסווגו בהתאם למהותן.

21. רווח (הפסד) ממימוש רכוש קבוע והשקעות בתאגידים מוחזקים יוצג כהכנסות אחרות בדוח על הפעילויות.

22. רווח (הפסד) ממימוש רכוש קבוע, שתמורתו הוגבלה, יוצג כתוספת ישירה לנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה.

דוחות על השינויים בנכסים נטו

23. הדוח על השינויים בנכסים נטו יערך באופן המשקף את כל השינויים בתקופת הדיווח בכל קבוצות הנכסים נטו, לרבות עודף הכנסות על ההוצאות (גירעון) בתקופת הדיווח, כפי שהוא מוצג בדוח על הפעילויות.

24. הדוח על השינויים בנכסים נטו ישקף את הפעולות הבאות כדלהלן:
(א) תרומות שהתקבלו תוך הגבלת השימוש בהן על ידי התורמים, יוצגו כתוספת לנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה.

(ב) סכומים מתאימים מהנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה יטופלו במועד ביצוע המטרות לשמן התקבלו או במועד הסרת ההגבלות, כלהלן:

(1) נכסים שתמורתם לא הוגבלה - במועד ביצוע המטרות לשמן התקבלו או במועד הסרת ההגבלות יועברו סכומים מתאימים מנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה, כאמור בפסקה (ג) להלן.

(2) נכסים שתמורתם הוגבלה - במועד ביצוע המטרות לשמן התקבלו לא יועברו סכומים מתאימים מהנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה. אם הוסרו ההגבלות על השימוש בתמורה, יועברו במועד הסרת ההגבלות, סכומים מתאימים מנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה כאמור בפסקה (ג)1).

(ג) הסכומים שהועברו מתוך נכסים נטו שקיימת הגבלה על השימוש בהם יוצגו כלהלן:

(1) סכומים ששוחררו מהגבלות לרכישת רכוש קבוע ייזקפו ישירות לנכסים נטו שלא קיימת לגביהם הגבלה, ולא כהעברה לדוח על הפעילויות.

(2) סכומים ששוחררו מהגבלות לפעילויות יוצגו כהכנסות בדוח על הפעילויות. הכנסות אלה יוצגו בדוח על הפעילויות בנפרד, תוך ציון כי הן מהוות העברות מנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה עקב שחרור מהתניות התורמים.

25. בנוסף לדרישות של כללי החשבונאות המקובלים, גילויי הדעת של לשכת רואי חשבון בישראל, ותקני חשבונאות, הבהרות ופרסומים מקצועיים של המוסד הישראלי לתקינה חשבונאית, הדוח על השינויים בנכסים נטו יכלול לפחות את פריטי התוספות והגריעות לנכסים נטו כמוצג בנספח 6.

דוחות על תזרימי המזומנים

26. הדוח על תזרימי המזומנים ישקף את כל תזרימי המזומנים כאמור בגילוי דעת 51 של לשכת רואי חשבון בישראל וכמוצג בנספח 5 וכן בהתחשב באמור להלן בסעיפים 27-28.

27. בדוח על תזרימי המזומנים יסווגו מזומנים שהתקבלו עם התניה של תורמים, הקובעת כי השימוש בהם הוא להשקעה ברכוש קבוע, במועד קבלתם כזרימת מזומנים מפעילות מימון וכזרימת מזומנים לפעילות השקעה (השקעה ברכוש קבוע).

28. בדוח על תזרימי המזומנים, בפעילויות המימון יוצגו בנפרד ויפורטו תקבולים מתרומות שהשימוש בהן הוגבל, ושנזקפו כלהלן:

(א) לנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה זמנית, למעט סעיפים ג' ו-ד' להלן,

(ב) לנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה קבועה, למעט סעיפים ג' ו-ד' להלן,

(ג) לקרנות אנונה,

(ד) לנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה להשקעה ברכוש קבוע, וכן

(ה) הכנסות מריבית ומדיבידנד, שבהתאם לכללים שנקבעו בתקן זה, מתווספות לנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה.

ביאורים לדוחות הכספיים

29. בביאורים לדוחות הכספיים יינתן גילוי בדבר:

- (א) נכסים והתחייבויות המתייחסים ספציפית לנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה.
- (ב) נכסים אשר קיימת הגבלה שלא למכרם או לשנות את ייעוד השימוש בהם.
- (ג) בסיס הצמדה (מאזן הצמדה) של הנכסים, ההתחייבויות והנכסים נטו, בפרוט על פי נספח 1, תוך הבחנה בין יתרות:
  - (1) במטבע ישראלי בלתי צמודות,
  - (2) במטבע ישראלי הצמודות למדד המחירים לצרכן,
  - (3) במטבע חוץ וצמודות למטבע חוץ, כל סוג מטבע מהותי בנפרד,
  - (4) צמודות לבסיס אחר, תוך ציון אותו בסיס,
  - (5) רכוש קבוע, הוצאות מראש, הוצאות נדחות וכדומה.
- הנתונים יוצגו בציון הפרשים בין הנכסים לבין ההתחייבויות בכל סוג בסיס הצמדה. כמו כן, תוצג התאמה לסך היתרות במאזן.
- (ד) מועדי המימוש או הפירעון של הנכסים וההתחייבויות הכספיים, בפרוט על פי נספח 1, תוך הבחנה בין יתרות שיפרעו:
  - (1) במהלך השנה הראשונה עד החמישית, בכל אחת מהשנים בנפרד,
  - (2) במהלך השנים השישית עד העשירית לאחר תאריך המאזן,
  - (3) במהלך השנים האחת עשרה עד החמש עשרה לאחר תאריך המאזן,
  - (4) לאחר תום השנה החמש עשרה לאחר תאריך המאזן,
  - (5) ללא מועד פירעון קבוע.
- (ה) התקשרויות חריגות: היקפה של התקשרות, משך קיומה, חשיבותה של ההתקשרות ועובדת היותה חורגת מהמקובל בקופת החולים בדרך עסקיה הרגילה.
- (ו) סכומים המובטחים בשעבוד נכסי הקופה, ונכסי תאגידים שאוחדו, תוך ציון סוג הנכס וסוג השעבוד. כמו כן, יש לציין עובדת קיומם של נכסים שלגביהם קיימת התחייבות שלא לשעבדם (Negative pledge).

30. בביאור נפרד בדוחות הכספיים יינתן מידע בדבר:

- (א) עיקרי חוק ביטוח בריאות ממלכתי (לרבות הזכות לשירותי בריאות בהתאם לסעיף מספר 3 לחוק, היותן של קופות החולים תאגידים הנמצאים בפיקוח, מבנה משק הבריאות ומאפייניו הייחודיים, ומיעוט הגורמים הפועלים בו, מהות של שירותי הבריאות, קיומו של פיקוח על המחירים).
- (ב) תאור מהות פעולות קופת החולים.
- (ג) המבנה המשפטי של קופת החולים.
- (ד) התלות הקיימת כתוצאה מריכוזיות מקורות המימון.
- (ה) כל פרט, מידע או הבהרה, אשר בהעדרם לא ישקפו הדוחות באופן נאות בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים את המצב הכספי, את תוצאות הפעולות, את השינויים בנכסים נטו ואת תזרימי המזומנים של קופת החולים.

31. בביאור נפרד בדוחות הכספיים של קופות החולים יינתן גילוי ברור ומתומצת של כל מדיניות חשבונאית מהותית ששימשה בהכנת הדוחות הכספיים, לרבות הפריטים המפורטים בנספח 7.

32. מדיניות חשבונאית מקיפה את הכללים, הבסיסים, המוסכמות והנהלים, שאומצו על ידי הנהלות קופות החולים ומועצות המנהלים שלהן בהכנה ובהצגה של דוחות כספיים. עורכי הדוחות הכספיים נדרשים לבחור באותה מדיניות שתהיה, בנסיבות העניין, המתאימה ביותר על מנת להציג בצורה נאותה את המצב הכספי, תוצאות הפעולות והשינויים בנכסים נטו ובתזרימי המזומנים של הגוף המדווח וליישמה בעקיבות.

מרכיבי הדוחות הכספיים - הכרה, מדידה והצגה

רכוש קבוע ופחת

33. הרכוש הקבוע יוצג לפי העלות בניכוי פחת שנצבר, בכפוף לאמור להלן. יצירות אמנות, המוחזקות לצורכי קישוט במוסדות הקופה, ניתן להציג כהוצאה ולא כנכס.

34. הפחת יחושב על פני תקופת השימוש הצפויה בנכס בשיטת קו ישר, אלא אם קיימות נסיבות חריגות, המצדיקות שימוש בשיטה אחרת.

35. מענקי פיתוח מהממשלה שהתקבלו למימון השקעות ברכוש קבוע יוצגו כקיצוץ מהנכסים שנרכשו מאותם מענקים, בהתאם לכללים שנקבעו בגילוי דעת 35, הטיפול החשבונאי במענק השקעות.

36. סכומים השווים להוצאות הפחת בגין "נכסים שתמורתם הוגבלה", יוצגו כהעברה מ"נכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה" ל"נכסים נטו שלא קיימת לגביהם הגבלה".

37. בביאורים לדוחות הכספיים יינתן גילוי ליתרות הרכוש הקבוע והתנועה בשנת הדיווח, כמפורט להלן:

(א) התנועה ביתרת הרכוש הקבוע כדלקמן:

(1) עלות לתחילת השנה, תוספות, גריעות והיתרה לתום השנה.

(2) פחת שנצבר לתחילת השנה, תוספות, גריעות והיתרה לתום השנה.

(3) מענקי פיתוח מהממשלה שהתקבלו למימון השקעות ברכוש קבוע, לאחר הפחתה.

(4) מקדמות על חשבון רכוש קבוע.

(5) עלות מופחתת לתום השנה.

(ב) הפרטים האמורים בסעיף קטן (א) לעיל יוצגו תוך הבחנה בין סוגי הרכוש הקבוע, כדלקמן:

(1) מבנים וקרקע.

(2) התקנות ושיפורים במושכר.

(3) ציוד רפואי.

(4) מערכות מידע ממוחשבות (לרבות עלויות תוכנה ופיתוח תוכנה שהווננו).

(5) ציוד אחר.

(6) כלי רכב.

(ג) כנתוני ההשוואה לשנה קודמת יוצגו רק העלויות המופחתות לתום השנה הקודמת, תוך הבחנה בין סוגי הרכוש הקבוע.

38. בביאורים לדוחות הכספיים יינתן גילוי לפרטים הבאים:

(א) הפרשות לירידת ערך וביטול הפרשות לירידת ערך של רכוש קבוע תוך הבחנה בין סוגי הרכוש הקבוע דלעיל.

(ב) זכויות במקרקעין יפורטו תוך הבחנה בין בעלות לבין זכויות חכירה, ויצוינו פרטים בדבר:

(1) יתרות תקופות החכירה של זכויות במקרקעין, בהבחנה בין נכסים בחכירה מהוונת לבין נכסים בחכירה בלתי מהוונת.

(2) אם טרם נרשמו זכויות על שם קופת החולים או על שם תאגיד מוחזק שלה בלשכת רישום המקרקעין או במרשמי מנהל מקרקעי ישראל או חברה משכנת, תצוין עובדה זו והסיבה להעדר הרישום.

(ג) נכסי מקרקעין ונכסים אחרים הרשומים על שם אחרים בנאמנות.

(ד) דמי שכירות ודמי חכירה הצפויים להשתלם בהתאם להסכמים, שאינם ניתנים לביטול, ואשר לא הוכרו כנכס, בכל אחת מחמש השנים שלאחר תאריך הדוחות הכספיים, ובתקופות מצטברות של חמש שנים כל אחת בתקופות מאוחרות יותר.

- (ה) פרטים בדבר נכסים משותפים עם צדדים שלישיים.
- (ו) התחייבויות לרשום זכויות במקרקעין על שם אחרים.
- (ז) שיטות הפחת שננקטו, למעט שיטת הקו הישר, והנסיבות החריגות המצדיקות שימוש בשיטות אלה.
- (ח) שיעורי הפחת השנתיים הממוצעים לכל אחד מסוגי הנכסים.
- (ט) יתרה נטו לתום השנה של נכסים בחכירה ממונית.
- (י) אופציות להארכה של תקופות חכירה או שכירות של רכוש קבוע.

עלויות פיתוח תוכנת מחשב

39. אופן הטיפול החשבונאי בעלויות פיתוח תוכנת מחשב מותנה בשלבי פיתוחה. שלבי הפיתוח הם:
- (א) שלב התכנון המקדים (Preliminary Project Stage): בחינה מדוקדקת של החלופות האפשריות, הערכת החלופות, קביעת קיומן של הטכנולוגיות הדרושות, בחירה סופית של החלופות.
  - (ב) שלב יישום הפיתוח (Application Development Stage): בחירת דרכי הפיתוח, לרבות קונפיגורציות של התוכנה וממשקים של התוכנה, קידוד, שילוב עם החומרה, בדיקות לרבות שלב היישום המקביל.
  - (ג) שלב התפעול (Post-Implementation/Operation Stage): הדרכת עובדים, תחזוקת יישומים.
- לא בכל מקרה מתרחשים שלבים אלה האחד לאחר סיומו של קודמו. השלבים עשויים להיות חופפים בחלקם מבחינת מועדי ביצועם.
40. העלויות היחידות הראויות והמחויבות בהיוון (בכפוף, כמוסבר להלן, למבחני ירידת ערך) הן עלויות שנוצרו לאחר שלב התכנון המקדים (היינו, עלויות פיתוח) ובלבד שקיימת סבירות גבוהה, המגובה באישורי הנהלה מתאימים, שהפרייקט יושלם והתוכנה תשמש לביצוע התפקיד שיועד לה. מהות ההוצאה, ולא מועד הוצאתה, היא המכריעה בשאלה האם מחויב היוונה או שמא הוא אסור.
41. עלויות פיתוח תוכנת מחשב יוכרו כלהלן:
- (א) עלויות שנגרמו בשלב התכנון המקדים ירשמו כהוצאות שוטפות בדוח על הפעילויות.
  - (ב) עלויות שנגרמו בשלב יישום הפיתוח יהוונו ויוצגו כרכוש קבוע.
  - (ג) עלויות שנגרמו בשלב התפעול ירשמו כהוצאות שוטפות בדוח על הפעילויות.
42. ניתן להוון, בהתאם לסעיף 41, אך ורק את העלויות הבאות:
- (א) רכישת שירותים וחומרים, המהווים הוצאות ישירות של פיתוח תוכנות מחשב,
  - (ב) הוצאות שכר ונלוות של עובדים, המועסקים ישירות בפיתוח תוכנות מחשב, וכן
  - (ג) עלויות אשראי, בהתאם לתקן חשבונאות מספר 3, היוון עלויות אשראי.
43. עלויות פיתוח תוכנה לשימוש עצמי שהונו יופחתו על פני אורך החיים השימושיים שלהן, על פי רוב, בשיטת הקו הישר. הפחתה על פני תקופה העולה על 10 שנים מחייבת הצדקה על בסיס נסיבות אובייקטיביות ולא רק על בסיס הערכה סובייקטיבית של ההנהלה, וכן מתן מידע בביאורים לדוחות הכספיים על הנסיבות כאמור.
44. אין להוון עוד עלויות לאחר המועד בו פרויקט פיתוח התוכנה הושלם בעיקרו (הושלם הביצוע של כל השלבים העיקריים).
45. עלויות פיתוח תוכנה לשימוש עצמי ראויות להפחתה על פני אורך החיים השימושיים שלהן, על פי רוב, בשיטת הקו הישר. על ההפחתה להתחיל מהעת בה התוכנה מוכנה לשימוש אליו נועדה. הוועדה בדעה, כי הפחתה על פני תקופה העולה על 10 שנים מחייבת הצדקה (קרי, מתן גילוי בביאורים לדוחות הכספיים) על בסיס נסיבות אובייקטיביות ולא רק על בסיס הערכה סובייקטיבית של ההנהלה.

ירידת ערך נכסים

46. תקן חשבונאות מספר 15, ירידת ערך נכסים, יחול על הדוחות הכספיים המאוחדים של קופות החולים, בהתאמות הדרושות, הנובעות מהיותן מלכ"רים.
47. ההתייחסות לקיומה האפשרי של ירידת ערך מהווה כלל חשבונאי מקובל, התקף גם למלכ"רים, ולפיכך יש ליישמו גם בדוחות הכספיים של קופות החולים. קופות החולים יישמו את כל ההוראות שנקבעו בתקן חשבונאות מספר 15, ירידת ערך נכסים, לצורך בחינה, הכרה וגילוי לירידת ערך נכסים, במקרה בו נכס אינו תורם ליכולת קופת החולים לספק שירותים. ירידת ערך הינה הכרחית, לדוגמא, במקרים בהם קופת החולים אינה מתכוונת לעשות שימוש בנכס, כיוון שזה ניזוק או אינו בר-שימוש.
48. כאשר נפגמת מהותית יכולת השימוש העתידית הצפויה לקופת החולים מהנכס, יש להכיר בדוח על הפעילויות בהוצאה בגובה ההפרש שבין הערך בספרים של הנכס לבין מחיר המכירה, נטו שלו.
49. כאשר הופחת ערכו בספרים של נכס שתמורתו הוגבלה, יועבר לנכסים נטו שלא קיימת הגבלה על השימוש בהם, סכום מקביל מהנכסים נטו שקיימת הגבלה על השימוש בהם.

מלאי

50. מלאי יוצג במאזן לפי העלות. מלאי שלא צפוי שימוש בו לקופת החולים, יופחת למחיר מכירה, נטו. בהעדר מחיר מכירה, נטו המלאי יופחת במלואו.
51. עלות המלאי תחושב על בסיס שיטת נכנס-ראשון-יוצא-ראשון או על בסיס ממוצע נע. קופת חולים שבחרה באחד הבסיסים תיישם אותו לגבי כל המלאי.
52. מלאי, הנמצא במחלקות הרפואיות, ייזקף לעלות השירותים והמכירות ולא ייכלל ביתרת המלאי לתאריך המאזן. אם חל שינוי משמעותי במדיניות המלאי של קופת החולים, עד כדי העברת מלאי בהיקף משמעותי או חריג למחלקות הרפואיות (להלן, המלאי הנוסף), יהיה על קופת החולים להתייחס למלאי הנוסף כנכס, בהתאם לכללים לעיל.
53. בביאורים לדוחות הכספיים יינתן גילוי לכל סוג של מלאי, תוך הבחנה לפחות בין מלאי תרופות, מלאי ציוד מתכלה ומלאי אחר.

התחייבויות בגין יחסי עובד-מעביד

54. יש להכיר בהתחייבויות בגין יחסי עובד-מעביד. ההתחייבויות בגין יחסי עובד-מעביד יכללו התחייבויות לפי דין, הסכמי עבודה קיבוציים או אישיים, נוהג בקופת החולים וציפיות הנהלה.
55. התחייבויות בגין יחסי עובד-מעביד הנובעות משינוי מבני מתוכנן, לא יכללו התחייבויות בשל ציפיות בלבד. אם נכללו התחייבויות כאמור, יפורטו התנאים הנוספים שקיומם לתאריך המאזן מחייב את הכללת ההתחייבויות.
56. התחייבויות בגין הטבות לעובדים לאחר פרישה, שאינן פנסיה, וכן מענקי יובל, יוכרו על בסיס הערך הנוכחי של ההתחייבות, כלומר תוך מתן ביטוי להשפעה של ערך הזמן של הכסף.
57. ההפרש, הנובע משינוי בהתחייבות, לרבות שינויים הנובעים משינוי בשיעור הניכיון ומחלף זמן, ייזקף לדוח על הפעילויות בסעיף משכורות והוצאות נלוות.
58. יש להכיר בהתחייבות בגין זכות עובדים להיעדרות מהעבודה בתשלום במסגרת חופשת שבתון, בהתקיים כל התנאים לרישום התחייבות מסוג זה, כלהלן:
(א) ההתחייבות לתשלום בתקופת היעדרות עתידית נובעת מתקופת עבודה בעבר.

(ב) התממשות ההתחייבות סבירה.
כאשר מטרת חופשת השבתון היא לבצע פעולות המשמשות לקידום שמה של קופת החולים בלבד או המביאות לה תועלת אחרת, אין להכיר בהתחייבות בגין חופשה זו והעלויות ייקפו כהוצאות בתקופת החופשה.

59. חבויות המעביד נובעות מזכות עובדיו לתנאים שונים, הנובעים מתקופת עבודתם. זכויות אלו מעוגנות בחקיקה ו/או בהסכמי עבודה. יש לתת ביטוי בדוחות הכספיים לחבויות אלו במלואן. כמקובל לגבי כל זכויות העובדים, כל תקופת עבודה צריכה לשאת בכל ההוצאות הנובעות ממנה, לרבות פיצויי פרישה, פנסיה, חופשה, מענק יובלות, מענק אי ניצול ימי מחלה וחופשת שבתון. בבחינת סבירות מימוש התחייבויות בגין יחסי עובד-מעביד יש להתחשב בכך שבמקרה של הפסקת עבודה מסיבה כלשהי, עשויה הזכות שטרם נוצלה להתבטל.

60. **בביאורים לדוחות הכספיים יינתן גילוי כדלקמן:**

(א) תיאור כללי ופירוט הסכומים של סוגי ההתחייבויות בשל יחסי עובד-מעביד לרבות, התחייבויות בגין פיצויי פיטורין, פיצויי פרישה, מענק פרישה, מענק הסתגלות, ומענק אי ניצול ימי מחלה, חופשות, מענקי יובל, פנסיה, פנסיה תקציבית, השלמת פנסיה, הטבות לאחר פרישה שאינן פנסיה ואחרות.

(ב) אם לגבי תשלום פיצויי פיטורין, פיצויי פרישה או פנסיה מתבצע תשלום לקופת גמל, אשר מהווה פירעון ההתחייבות לפי חוק פיצויי פיטורין, יצוין הדבר ואין לפרט את סכום ההתחייבות.

(ג) דרך החישוב של כל סכום של התחייבות, כאמור לעיל, והנחות ששימשו בסיס לחישוב.

(ד) סכום היעודה, שמקורה בהפקדות קופת החולים בקרנות, בקופות גמל, בחברות ביטוח ובגופים אחרים, בשל כל סוג התחייבות, שלגביו צוין הסכום בנפרד, בהתאם לאמור לעיל.

(ה) לגבי כל סוג של התחייבות המפורט לעיל, יצוין אם ההתחייבות היא מוחלטת או מותנית, תוך פירוט ההתניות.

(ו) שיעור(י) הניכיון ששימש(ו) לחישוב ההתחייבויות השונות, מידע על שינויים בשיעור(י) הניכיון, הסיבות לשינויים כאמור, ועל ההשפעה של שינויים אלה על הדוחות הכספיים.

61. לעניין ישום תקן זה, שיעור הניכיון ייקבע סמוך למועד הדוחות הכספיים השנתיים ללא שינוי בדוחות הביניים (הרבעוניים) בשנה העוקבת. על מנת למנוע שינויים תכופים וזמניים בחישוב ההתחייבויות, שיעור הניכיון יעודכן בדוחות הביניים רק בנסיבות בהן השינוי הנדרש בו עולה על 10% משיעור הניכיון הקיים.

62. בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, נכס כספי והתחייבות כספית יקוזזו והסכום נטו ידווח במאזן כאשר, ורק כאשר:

(א) לתאגיד זכות בת אכיפה משפטית לקזז את הסכומים שהוכרו, וכן,

(ב) הוא מתכוון לסלק את החשבון על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו-זמנית.

בנסיבות בלתי רגילות, לחייב עשויה להיות זכות משפטית להעמיד סכום המגיע לו מצד שלישי כנגד הסכום המגיע לזכאי בתנאי שבין שלושת הצדדים יש הסכם המבסס בבירור את זכות החייב לקיזוז. זכות משפטית זו קיימת לגבי סכומים המגיעים לקופות החולים והמופקדים בקופות גמל, פיצויים ופנסיה.

הפרשות, התחייבויות תלויות ונכסים תלויים

63. **יש להכיר בהפרשה כאשר:**

(א) לקופת החולים מחויבות בהווה (משפטית או משתמעת) כתוצאה מאירוע מהעבר,

(ב) צפוי שידרש שימוש במשאבים כלכליים כדי לסלק את המחויבות, וכן

(ג) ניתן לערוך אומדן מהימן של סכום המחויבות.

אם תנאים אלו אינם מתקיימים, אין להכיר בהפרשה.

64. הסכום המוכר כהפרשה חייב להיות האומדן הטוב ביותר של היציאה הנדרשת לסילוק המחויבות בהווה לתאריך המאזן.
65. כדי להגיע לאומדן הטוב ביותר של הפרשה יש להביא בחשבון את הסיכונים ואי-הוודאויות אשר בהכרח קשורים באירועים ונסיבות רבים.
66. כאשר ההשפעה של ערך הזמן של הכסף היא מהותית, סכום ההפרשה צריך להיות הערך הנוכחי של היציאה הצפויה שתידרש לסילוק המחויבות.
67. שיעור (שיעורי) הניכיון חייב(ים) להיות שיעור (או שיעורים) לפני מס, המשקפים הערכות שוק שוטפות לגבי ערך הזמן של הכסף והסיכונים הייחודיים להתחייבות. שיעור(י) הניכיון לא ישקפו סיכונים, שבגינם בוצעה כבר התאמת האומדנים של תזרימי המזומנים העתידיים.
68. סיכון מתאר את שונות התוצאות. התאמה עבור סיכון עשויה להגדיל את הסכום שלפיו נמדדת התחייבות. נדרשת זהירות כאשר שיקול דעת נעשה בתנאי-אי-וודאות, כך שהכנסה או נכסים לא ידווחו ביתר והוצאות או התחייבויות לא ידווחו בחסר. עם זאת, אי-וודאות אינה מצדיקה יצירת הפרשות מוגזמות או דיווח יתר מכוון של התחייבויות. לדוגמא, אם העלויות החזויות של תוצאה חמורה במיוחד מוערכות בזהירות ראויה, אין לראות את התוצאה האמורה כצפויה יותר מאשר צפוי לקרות במציאות. נדרשת זהירות כדי למנוע כפילות בהתאמות בגין סיכון ואי-וודאות אשר תוצאתה דיווח של הפרשה מופרזת.
69. ההפרש, הנובע מחלוף הזמן ומשינוי בשיעור הניכיון ייזקף לדוח על הפעילויות בסעיף הכנסות (הוצאות) מימון, נטו.
70. יש לשקף בסכום של הפרשה אירועים עתידיים העשויים להשפיע על הסכום הנדרש לסילוק מחויבות כאשר ישנן ראיות אובייקטיביות מספיקות לכך שאירועים אלה אכן יקרו.
71. במדידת הפרשה, אין להביא בחשבון רווחים ממימוש חזוי של נכסים.
72. כאשר חזוי שהיציאות, כולן או חלקן, הנדרשות לסילוק הפרשה יוחזרו על ידי צד אחר, יש להכיר בהשבה כאשר, ורק כאשר, וודאי למעשה שההשבה תתקבל אם קופת החולים תסלק את המחויבות. הסכום שיוכר בגין ההשבה לא יעלה על סכום ההפרשה.
73. יש להכיר בהשבה ולהציגה כנכס נפרד. בדוח על הפעילויות, ניתן להציג את ההוצאה בגין ההפרשה נטו בניכוי הסכום שהוכר בגין ההשבה¹.
74. הפרשות יבחנו מחדש בכל תאריך מאזן ויותאמו כדי לשקף את האומדן הנוכחי הטוב ביותר. במידה ולא צפוי עוד שימוש במשאבים כלכליים לסילוק המחויבות, יש לבטל את ההפרשה. ההפרשה תנוצל רק בגין יציאות שעבורן הוכרה ההפרשה המקורית.
75. תקן זה מאמץ למעשה את הוראות תקן חשבונאות בינלאומי מספר 37, הפרשות, התחייבויות תלויות ונכסים תלויים.
76. בהקשר של קופות החולים ידוע על מצבים של תביעות בגין מקרים שקרו, אך טרם דווחו וטרם הוגשו. תביעות אלה מחייבות התייחסות. מצבים מעין אלה, של תביעות בגין מקרים שקרו, אך טרם דווחו, יכול שייווצרו בהקשר של פסקי דין הניתנים לטובת חולים של קופה אחרת. חולים רבים נוהגים כיום, בין במאורגן ובין בנפרד, לתבוע את קופת החולים להשיב להם עלויות בהם נשאו בעבר, בשל טיפולים אשר לטענתם של התובעים, כלולים בסל שירותי הבריאות. לתביעות מעין אלו קיימים מאפיינים של תובענות ייצוגיות, אשר לגביהן מקובל בישראל כי לאורך שלבים רבים של התנהלותן אין מפרישים בגינן בשל הקושי לערוך אומדן מהימן.
77. קופת החולים לא תכיר בהתחייבות תלויה ולא בנכס תלוי.

¹ למועד תחילת יישום סעיף זה ראה סעיף 205.

78. בביאורים לדוחות הכספיים יינתן גילוי לגבי הפרשות כדלקמן²:

(א) תיאור מהות המחויבות ועיתויים הצפוי של שימושים במשאבים כלכליים הנובעים ממחויבות זו,

(ב) ערך בספרים לתחילת התקופה ולסופה,

(ג) הפרשות נוספות שנוצרו בתקופה, כולל גידול בהפרשות קיימות,

(ד) הפרשות שנוצלו (דהיינו, נצברו ולאחר מכן נזקפו כנגד ההפרשה) במהלך התקופה,

(ה) סכומים שלא נוצלו ובוטלו במשך התקופה, וכן

(ו) גידול במהלך התקופה בסכום, שהוצג בערכו הנוכחי, הנובע מחלוף הזמן וההשפעה של שינוי כלשהו בשיעור הניכיון.

אין חובה לכלול מידע השוואתי.

79. המידע בסעיף 78 יינתן תוך סיווג ההפרשות לאלה בגין:

- (א) רשלנות רפואית,
- (ב) תביעות המתייחסות למתן שירותים רפואיים,
- (ג) תביעות המתייחסות ליחסי עובד-מעביד,
- (ד) תביעות המתייחסות לסוגיות של מסים וארנונות ואחרות,
- (ה) שירותי בריאות נוספים (שב"ן).

80. בביאורים לדוחות הכספיים יינתן גילוי לגבי הפרשות כדלקמן:

- (א) ציון בדבר אי הוודאויות לגבי הסכום או העיתוי של השימושים האמורים. קופת החולים תיתן גילוי בדבר ההנחות העיקריות שהניחה בנוגע לאירועים עתידיים, בהקשר לסעיף 70, במקרים בהם מידע זה רלבנטי, וכן
- (ב) השבה חזויה כלשהי, תוך ציון סכום נכס כלשהו שהוכר בגין אותה השבה חזויה.

81. בביאורים לדוחות הכספיים יינתן בנוסף גילוי לפריטים הבאים:

- (א) שיעורי (ניכיון ששימשו) לחישוב ההתחייבויות השונות, מידע על שינויים בשיעורי (ניכיון) הסיבות לשינויים כאמור, ועל ההשפעה של שינויים אלה על הדוחות הכספיים.
- (ב) מידע על ערבויות שנתנה קופת החולים לטובת צדדים שלישיים.
- (ג) שעבודים שנרשמו על נכסי קופת החולים או שהיא התחייבה לרושםם.
- (ד) ערבויות שניתנו ושעבודים שנרשמו בגין התחייבויות של תאגידים מוחזקים, יצינו בנפרד.

82. למעט מקרים בהם האפשרות לשימוש במשאבים כלכליים קלושה, קופת החולים תיתן גילוי, לכל סוג של התחייבות תלויה לתאריך המאזן, בצורת תיאור קצר של המהות של ההתחייבות התלויה וכן, אם המידע הוא בר-השגה ללא עלות או מאמץ מופרזים:

- (א) אומדן ההשפעה הכספית שלה,
- (ב) ציון בדבר אי-הוודאויות הקשורות לסכום או לעיתוי של שימוש כלשהו במשאבים כלכליים, וכן
- (ג) האפשרות להשבה כלשהי.
- על אף האמור בסעיף זה, הגילוי, המפורט לעיל, נדרש גם במקרים בהם האפשרות לשימוש במשאבים כלכליים קלושה, אך התממשות ההתחייבות התלויה המירבית עלולה להעמיד בספק את המשך קיומה של קופת החולים כעסק חי.

83. אם צפוי גידול במשאבים הכלכליים, קופת החולים תיתן גילוי בצורת תיאור קצר של המהות של הנכסים התלויים לתאריך המאזן, וכן, אם המידע הוא בר-השגה ללא עלות או מאמץ מופרזים, אומדן של השפעתם הכספית.

² למועד תחילת יישום סעיף זה ראה סעיף 205.

84. אם לא ניתן גילוי למידע כלשהו הנדרש על פי סעיפים 78-83, היות שהמידע אינו בר-השגה ללא עלות או מאמץ מופרזים, יש לציין עובדה זאת.

הפרשה בגין תביעות בשל רשלנות רפואית

85. התחייבויות אקטואריות בגין תביעות בשל רשלנות רפואית יוכרו בהתבסס על התביעות שהוגשו (לרבות אלו המצויות בטיפול משפטי) ועל דיווחים אחרים שהתקבלו. יתרת ההפרשה תכלול סכומים בגין תביעות שטרם התקבלו על ידי קופת החולים, תביעות אפשריות שטרם נודעו, והוצאות ליישוב התביעות.

86. קופות החולים מבוטחות בביטוח מקיף של אחריות בגין רשלנות רפואית. החשיפה להתממשותן של תלויות, הנובעות מאירועים של רשלנות רפואית קיימת גם כאשר קופת החולים מכוסה בביטוח מלוא הסכומים הנדרשים. במקרים אלו יחול סעיף 72.

עתודות בגין שירותי בריאות נוספים (שב"ן)

87. הוצאות בגין שב"ן יוכרו על בסיס צבירה.

88. יש להכיר בהתחייבות בגין תביעות המטופלות בתוכנית השב"ן.

89. יש להכיר בעתודה כללית בגין שב"ן בגובה עודף ההכנסות המצטברות על ההוצאות המצטברות.

90. חוק ביטוח בריאות ממלכתי קובע, כי על מנת ליצור הפרדה מוחלטת בין סל שירותי הבריאות לבין שירותי הבריאות הנוספים (שב"ן) על קופות החולים לקיים הפרדה בניהול הכספי והחשבונאי של שתי מערכות אלו. בהתאם להנחיות משרד הבריאות, הפועל כגוף המפקח על קופות החולים, הוטלו אילוצים פיננסיים על תוכניות השב"ן, כדלקמן:

(א) קופת חולים תיתן את שירותי הבריאות הנוספים במסגרת התוכנית, באופן שהוצאותיה, בכל שנה, לא יעלו על הכנסותיה מהשירותים.

(ב) עודפים כספיים של תוכניות שירותי בריאות נוספים צריכים להיות מופנים להרחבת זכויות העמיתים או להורדת תעריפים בתוכניות עצמן.

(ג) מערכת מחירי ההעברה וההתחשבות בין סל שירותי הבריאות הבסיסי לתוכניות השב"ן תוסדר על ידי משרד הבריאות בשיתוף עם קופות החולים.

91. הסכום הכולל של העתודות בגין שב"ן יסווג לשתי עתודות:

(א) עתודה לכיסוי ההתחייבויות בגין השב"ן, והיתרה -

(ב) עתודה כללית בגין השב"ן.

92. מן הראוי לפצל את העתודה, לצורכי גילוי, למרכיב כיסוי ההתחייבויות ומרכיב שאריתי - עתודה כללית. מרכיב כיסוי ההתחייבויות מבטא את המחויבות בשל התביעות התלויות בתוכנית השב"ן. בכל נקודת זמן, לרבות בתאריכי מאזנים, קיימים בתוכניות השב"ן חברים המצויים בטיפול רפואי באחריותו של השב"ן. הקבלה נאותה של הכנסות להוצאות מחייבת שיקוף מלוא ההוצאה הצפויה בעטיו של הטיפול בתהליך. רכיב זה אינו כולל תביעות, המתייחסות לאירועים שטרם קרו, אך יש להכליל במסגרתו גם תביעות שגובשו, אך טרם נודע עליהן (IBNR). המרכיב השני, שאריתי - עתודה כללית, מבטא את יתרת הסכומים המיועדים לשמש להורדת תעריפים בתוכניות השב"ן או לשינוי היקף השירותים באותן תוכניות.

93. בביאורים לדוחות הכספיים, יינתן גילוי, מעבר לגילוי הנדרש לגבי הפרשות, לפרטים הבאים:

(א) גיל יתרת העתודות בגין השב"ן. יתרות שנוצרו עד למועד תחילתו של תקן זה, יוצגו בסכום אחד כ"יתרות שנוצרו עד ליום 31 בדצמבר 2003".

(ב) התנועה בשנת הדיווח בכל אחת מעתודות השב"ן.

94. מחזור הפעולות של קופת חולים כולל:
- (א) הכנסות ממקורות חוק ביטוח בריאות ממלכתי:
- (1) דמי ביטוח בריאות, המוטלים על כל תושבי המדינה בהתאם לחוק ביטוח בריאות ממלכתי, שנגבה על ידי המוסד לביטוח לאומי והמועבר לקופות החולים.
- (2) השלמת חלק עלות סל שירותי הבריאות, שאינו מכוסה על ידי מס הבריאות, מתוך תקציב המדינה.
- ההכנסות מדמי ביטוח בריאות וכן מהשלמת הממשלה, מחולקות בין קופות החולים לפי מספר הנפשות המבוטחות בכל קופה המשוקלל על פי גילו של המבוטח ("קפיטציה"). מפתח זה מעודכן מדי רבעון על ידי משרד הבריאות.
- (ב) גביה מהמבוטחים עבור שירותים רפואיים מסוימים ועבור תרופות וגביה מאחרים עבור שירותים רפואיים. תוכניות הגביה, שאושרו בהתאם לחוק התקציב לשנת 1998, מגדילות את המקורות הכספיים, שעומדים לרשות קופות החולים.
- (ג) הכנסות "רשת ביטחון" - תמיכה נוספת בקופות החולים, מעבר לעלות סל שירותי הבריאות, הנקבעת על פי חוק ביטוח בריאות ממלכתי. התמיכה באמצעות רשת הביטחון שרויה בשלבים שונים באי-ודאות.
- (ד) הכנסות משירותי בריאות נוספים ("שב"ו"), המוצעים על ידי כל קופת חולים לחבריה, תמורת תשלום נוסף, מעבר לסל שירותי הבריאות אותם מחויבת הקופה לספק לחבריה על פי חוק ביטוח בריאות ממלכתי.
- (ה) מכירת מוצרים, אשר אינם קשורים לשירות הרפואי הניתן על ידי קופת החולים במסגרת סל שירותי הבריאות.
- (ו) תרומות.

הכנסות משירותי בריאות

95. הכנסות ממקורות חוק ביטוח בריאות ממלכתי יוכרו ויוצגו על בסיס צבירה. עדכון עלות סל שירותי הבריאות בהתאם לשינויים במדד יוקר הבריאות יעשה בהתאם לתחזית עלות סל שירותי הבריאות, כפי שיפורסמו מידי רבעון על ידי משרד הבריאות.
96. ההכרה בהכנסות, ממתן שירותים רפואיים על ידי קופת חולים או בית חולים השייך לקופת חולים אחת לחברים בקופת חולים אחרת, תיעשה על בסיס צבירה בהתייחס לתקופת השירות ולצריכתו, ולא על בסיס טופסי התחייבות של קופות החולים לבתי החולים ("טופס 17"), כלהלן³. כאשר התוצאה של עסקה שכרוך בה מתן שירותים ניתנת למדידה באופן מהימן, הכנסה הקשורה לעסקה תוכר בהסתמך על שלב הגמר של העסקה לתאריך המאזן. ניתן לאמוד את התוצאה של עסקה במהימנות כאשר מתמלאים כל התנאים שלהלן:
- (א) ניתן לאמוד את הסכום של ההכנסה במהימנות.
- (ב) צפוי שההטבות הכלכליות הקשורות לעסקה יזרמו אל קופת החולים.
- (ג) שלב הגמר של העסקה לתאריך המאזן יכול להימדד באופן מהימן.
- (ד) העלויות שנגרמו בגין העסקה והעלויות להשלמת העסקה יכולות להימדד באופן מהימן.
97. שירותים רפואיים הם כל השירותים שניתנים למטופל ו/או לחולה על ידי צוותי קופת החולים, בין אם הנם נכללים בסל שירותי הבריאות ובין אם לאו, בין אם הם ניתנים במתקנים רפואיים ובין אם הם ניתנים בביתו של מקבל השירותים, לרבות בדיקות מעבדה, צילומי רנטגן, שימוש בחומרים ויתר הפעולות הכרוכות באופן בלתי נפרד במתן השירות, ואשר הן נחוצות והכרחיות לשם מתן השירות. שירותים רפואיים אינם כוללים פעולות שאינן נחוצות והכרחיות לשם מתן השירות. להלן מספר דוגמאות לפעולות שאינן נחוצות והכרחיות למתן השירות:
- (א) גבייה בגין הכשרה ולימוד בנושאים רפואיים במסגרת בית ספר לאחיות וכיו"ב.
- (ב) פעולות השקעת כספים לשם קבלת ריבית או הפקת רווחים מניירות ערך.
- (ג) השכרת והפעלת מתקנים שאינם משמשים לצרכים רפואיים.
- (ד) הכנסות ממחקרים רפואיים.
- ייתכנו דוגמאות נוספות ויש לבחון את הנושא על פי ההגדרה של שירותים רפואיים.

³ למועד תחילת יישום סעיף זה ראה סעיף 206.

98. קופת חולים יכולה באופן כללי לערוך אומדנים מהימנים של הכנסות ממתן שירותים רפואיים. אומדנים אלה מבוססים על קיומה של מערכת פנימית יעילה לתקצוב ולדיווח כספי. על קופת החולים לסקור, ולפי הצורך לתקן, את אומדני ההכנסה ככל שהשירות מתבצע. הצורך בעדכון אומדנים כאלה אינו מצביע בהכרח שהתוצאה של השירות שניתן אינה ניתנת למדידה מהימנה. במקרים רבים, מקדמות שהתקבלו על חשבון השירותים אינן משקפות את שיעורי ההשלמה של אותם שירותים. בשירות רפואי ניתן להניח כי הוא מבוצע על ידי מספר משתנה של פעולות במשך פרק זמן מוגדר, ולפיכך ההכנסה תוכר בהתייחס לתקופת הטיפול הרפואי ולצריכתו, תוך התחשבות במרכיביו השונים של השירות. מאחר ובמועד הדוחות הכספיים מדובר במספר ניכר של מקבלי שירות שהטיפול בהם טרם הסתיים וההתחשבות בגינם טרם הסתיימה, ניתן להעריך את חתך ההכנסות בהתבסס על הערכות כלליות וממוצעים.
99. **הכנסות מהמוסד לביטוח לאומי בגין תאונות עבודה יוכרו כהכנסה עם קבלתן ולא יפרסו על פני תקופת הטיפול הרפואי.**
100. תקן זה קובע, כי ההכנסה משירותים רפואיים תוכר על בסיס צבירה בהתייחס לתקופת השירות ולצריכתו. עם זאת, יתכנו נסיבות בהן העלות הכרוכה בחישוב פריסת ההכנסות לאורך תקופת השירות עולה על התועלת העשויה לנבוע מהמידע המתקבל מכך. בחינת סוגי הכנסותיהן של קופות החולים מביאה לידי מסקנה, כי רק הכנסות מהמוסד לביטוח לאומי בגין תאונות עבודה תואמות נסיבות בהן ניתן לסטות מהכלל שנקבע. התשלום המתקבל מביטוח לאומי בעניין של תאונות העבודה הוא חד-פעמי ואמור לפצות את קופת החולים בגין כל העלויות שתהיינה כרוכות בטיפול הרפואי בנפגעי תאונות עבודה. לנוכח העובדה שרוב העלויות הרפואיות מוצאות בשנה הראשונה שלאחר הפגיעה וכן חוסר מהותיות הסכומים, נקבע כי ההכרה בהכנסות אלה תהיה בשנה הראשונה, היינו, ללא פריסתן לאורך תקופת השירות.
101. **ההכרה בהשתתפות עצמית של מבוטחים בעלות התרופות תהיה על בסיס צבירה והיא תוצג כהכנסה ולא כהקטנה של הוצאה.**
102. **תמיכה ממשלתית במסגרת רשת הביטחון לא תוכר אלא אם קיים ביטחון סביר, במועד עריכת הדוחות הכספיים, כי:**
(א) קופת החולים תציית לתנאים הנלווים לתמיכה.
(ב) התמיכה תתקבל.
103. **ההכרה בהכנסה מתמיכה ממשלתית במסגרת רשת הביטחון לא תקדם לחתימת הסכמי ייצוב בין הממשלה לקופות החולים או במקרה החלופי, לפרסום הקריטריונים של הממשלה למתן הכספים ולהקצאתם.**
104. מענק ממשלתי, כגון תמיכה ממשלתית במסגרת רשת הביטחון, לא יוכר אלא אם קיים ביטחון סביר שקופת החולים תציית לתנאים הנלווים לו וכי התמיכה תתקבל. קבלת מענק אינה כשלעצמה ראיה מכרעת שהתנאים הנלווים למענק מולאו או ימולאו.
105. מאחר ובדרך כלל המועד בו מתקיימים התנאים להכרה בהכנסה מתמיכה ממשלתית במסגרת רשת הביטחון הוא לקראת תום השנה, לא ניתן להכיר בחלק יחסי מהמענק במהלך השנה. לפיכך, יש לציין בדוחות כספיים ביניים (רבעוניים), בהם הוכרה ההכנסה מתמיכה ממשלתית במסגרת רשת הביטחון, את סכומי המענקים שהוכרו. כמו כן, יש לציין בביאור את בסיס ההכרה בהכנסה ממענק ממשלתי זה.
106. **הכנסות משירותי בריאות נוספים (ש"ן) יוכרו על בסיס צבירה ללא התחשבות כלשהי בתקופת ההכשרה (תקופה ראשונית בה החבר בתוכנית אינו זכאי לשירות רפואי מסוים).**
107. **ההכרה בהכנסה ממכירת מוצרים קנויים ומוצרים מייצור עצמי, אשר אינם קשורים לשירות הרפואי הניתן על ידי קופת החולים במסגרת סל שירותי הבריאות, ושניתן לרכשם ללא מרשם רופא, תעשה על בסיס צבירה.**

תרומות

108. תרומות, שהובטחו אך טרם התקבלו, יוכרו כהכנסות, או כתוספות לנכסים נטו שהשימוש בהם הוגבל, בהתקיים כל התנאים להלן:

- (א) המידע הקיים, למועד פרסום הדוחות הכספיים, מעיד כי נוצרה התחייבות בלתי חוזרת של התורם לתאריך הדוח והמתייחסת לתקופת הדוח.
(ב) מימושה של ההתחייבות שהתקבלה אינו מותנה בקרות אירוע עתידי מסוים.

109. תרומות שהתקבלו על ידי אגודות ידידים של קופות החולים, או של מוסד ממוסדותיהם, אך טרם הועברו לקופות החולים, יטופלו בדוחות הכספיים של קופות החולים כאמור בסעיף 108 לעיל, ובלבד שלקופת החולים יש את המידע הרלבנטי.

110. בדרך כלל, הבטחות לתרומות שטרם התקבלו יוכרו כהכנסה או כתוספת לנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה, רק אם התקבלו בפועל על ידי קופת החולים, או על ידי נאמן בעבורה, עד למועד עריכת הדוחות הכספיים. במקרים חריגים בהם הבטחות לתרומות שטרם התקבלו ניתנות לאכיפה משפטית ולמימוש, יוכרו כהכנסות או כתוספות לנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה, במועד קבלת ההבטחות.

111. בביאורים לדוחות הכספיים יצוינו פרטים בדבר תרומות שהובטחו אך טרם התקבלו, ושהוכרו בהתאם לאמור לעיל.

הכנסות בגין מחקר ופיתוח

112. הכנסות בגין ביצוע פעילויות מחקר ופיתוח מוזמנות על ידי אחרים על פי חוזה יוצגו כהכנסות מפעילויות אחרות בדוח על הפעילויות.

תרומות שהוגבלו לביצוע מחקרים מסוימים

113. תרומות, שהוגבלו לביצוע מחקרים מסוימים, יוצגו כתוספת לנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה.

נכסים ושירותים המתקבלים ללא תמורה

114. רכוש קבוע (לרבות זכויות שימוש ברכוש קבוע), נכסים מתכלים וטובין שהתקבלו ללא תמורה יכללו בדוחות הכספיים, על פי השווי ההוגן שלהם למועד קבלתם, וממועד זה ייחשב השווי ההוגן לעלות הנכס, אם:

- (א) הם בעלי ערך כספי מהותי על בסיס כולל, ביחס להיקף הפעילות של קופת החולים, וכן,
(ב) ניתן להעריך ברמת מהימנות סבירה את שוויים ההוגן בעסקה בין קונה מרצון למוכר ברצון.

115. נכסים שהתקבלו ללא תמורה יוצגו כלהלן:

- (א) רכוש קבוע שתמורתו הוגבלה יוצג הן כתוספת ישירה לנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה והן כתוספת לרכוש הקבוע.
(ב) רכוש קבוע שתמורתו לא הוגבלה יוצג הן כתוספת ישירה לנכסים נטו שלא קיימת לגביהם הגבלה והן כתוספת לרכוש הקבוע.
(ג) נכסים מתכלים וטובין שהתקבלו ללא תמורה יוצגו הן כהכנסה והן כהוצאה בדוח על הפעילויות.
(ד) אם לא ניתן להעריך את השווי ההוגן של הנכסים, יצוין הדבר בביאורים לדוחות הכספיים, ותואר מסגרת הפעילות שבה נעשה שימוש באותם נכסים.

116. חלק מהכנסותיהן של קופות החולים נובע מתרומות. תרומות אלה כוללות לעיתים גם מתנות המתקבלות בנכסים שאינם כספיים. תקן זה קובע, שבהתקיים תנאים מסוימים, נכסים ושירותים המתקבלים ללא תמורה יוכרו על פי השווי ההוגן שלהם בעת קבלתם. השווי ההוגן

הוא הסכום שבו ניתן להחליף נכס או לסלק התחייבות, בעסקה בתום לב בין קונה מרצון למוכר מרצון, הפועלים בצורה מושכלת.

117. קופות החולים יכללו בדוחות הכספיים שלהן, שירותים שהתקבלו על ידן ללא תמורה ומתייחסים לפעילות של השקעות ברכוש קבוע, הן כתוספות לנכסים נטו והן כרכוש קבוע, על פי השווי ההוגן שלהם, רק בהתקיים שלושת התנאים הבאים:
(א) אותם השירותים הם בעלי ערך כספי מהותי על בסיס כולל, ביחס להיקף פעילות ההשקעה ברכוש קבוע של קופת החולים.
(ב) ניתן להעריך את שוויים ההוגן של אותם השירותים ברמת מהימנות סבירה.
(ג) השירותים הם מסוג השירותים הדורשים מיומנות ומומחיות מקצועיים, שלולא היו מתקבלים הייתה קופת החולים נאלצת לרכושם בתמורה.

118. שירותים רפואיים ושירותים מנהליים המתקבלים ממתנדבים במסגרת השירותים הניתנים למטופלים במתקני קופות החולים, לא ירשמו כהכנסות וכהוצאות. בביאורים לדוחות הכספיים יינתן גילוי כללי על עבודת מתנדבים במסגרות הפעילות השונות.

119. שירותי עבודה של מתנדבים, המתקבלים ללא תמורה, אינם, בדרך כלל, מהותיים ביחס להיקפי הפעילות של קופות החולים. לפיכך, ועל מנת להבטיח טיפול חשבונאי אחיד של קופות החולים נקבע, כי קופות החולים יכללו בדוחות הכספיים שלהן, אך ורק שירותים שהתקבלו על ידן ללא תמורה ומתייחסים לפעילות של השקעות ברכוש קבוע (לדוגמא, אדריכלות, שירותים משפטיים, תיווך). לפיכך, שירותים רפואיים ושירותים מנהליים, המתקבלים ממתנדבים במסגרת השירותים, הניתנים למטופלים במתקני קופות החולים, לא ירשמו כהכנסות וכהוצאות.

תקורה

120. במועד ההכרה בתרומות בהן כלולים סכומי תקורה יזקפו סכומי התקורה לנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה זמנית. במועד ההכרה בהוצאות, אותן נועדו סכומי התקורה לכסות, יזקפו אותם סכומים לדוח על הפעילויות.

121. נוהג מקובל בקופות החולים הוא לכלול בהסכמים עם מקציבי הקצבות או עם תורמים התניה על פיה חלק מההכנסות שהשימוש בהן הוגבל על ידם ישמש לכיסוי ההוצאות הכלליות, אחרות או עקיפות של המלכ"ר (להלן ביחד: "תקורה").

הקבלת מקורות

122. בהקבלה חיצונית, המקורות המקבילים יוכרו במועד מקביל להכרה בתרומות המזכות בהקבלה, בכפוף לכללים בסעיפים 108-109 לעיל.

123. בהקבלה פנימית, המקורות המקבילים יוצגו במועד ההכרה בתרומות המחייבות את קופת החולים בהקבלה כגריעה מיתרת הנכסים נטו שלא קיימת לגביהם הגבלה ויוספו ישירות לנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה. סכומים מקבילים שהוספו לנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה, אשר שוחררו מהגבלות לרכישת רכוש קבוע או לפעילויות, ייזקפו ישירות לנכסים נטו שלא קיימת לגביהם הגבלה ולא לדוח על הפעילויות.

124. בביאורים לדוחות הכספיים יצוינו אופי התרומות, סכומן ותנאי ההקבלה.

125. הקבלת מקורות (Matching of funds) היא הליך מקובל העשוי להתבטא בשני אופנים - הקבלה חיצונית והקבלה פנימית. בהקבלה חיצונית, מתחייב גורם חיצוני (בדרך כלל ממשלת ישראל או המוסדות הלאומיים) להעמיד לרשות קופת החולים מקורות כספיים בסכומים מקבילים למקורות המושגים על ידו מתורמים אחרים. בדרך כלל, מיועדים הסכומים המקבילים למטרות זהות לאלה להן מיועדות התרומות המושגות על ידי קופת החולים עצמה. בהקבלה פנימית, מתחייבת קופת החולים כלפי תורמים להעמיד ממקורותיה היא סכומים מקבילים לתרומות שיתקבלו, כאשר הסכומים המקבילים ישמשו למטרות זהות לאלו להן מיועדות התרומות.

תרומות בתנאי אנונה (Annuity)

126. תרומות שהתקבלו בתנאי אנונה יוצגו כלהלן:
- (א) המחויבות כלפי התורם תוכר כהתחייבות על בסיס חישוב אקטוארי, תוך מתן ביטוי להשפעה של ערך הזמן של הכסף, כלומר על בסיס הערך הנוכחי של ההתחייבות.
- (ב) התרומה, בניכוי ערך ההתחייבות, כאמור בפסקה (א) לעיל, תוצג כהכנסה או כתוספת לנכסים נטו שקיימת הגבלה על השימוש בהם, בהתאם להתניות התורם לגבי השימוש ביתרת התרומה.
127. כל הפרש בסכום ההתחייבות, הנובע משינוי בהנחות האקטואריות, ייזקף כלהלן:
- (א) במקרה בו יתרת התרומה הוצגה כהכנסה - סכום השינוי ייזקף לדוח על הפעילויות.
- (ב) במקרה בו יתרת התרומה הוצגה במסגרת הנכסים נטו שקיימת הגבלה על השימוש בהם - סכום השינוי ייזקף לנכסים נטו שקיימת הגבלה על השימוש בהם.
128. כל הפרש בסכום ההתחייבות, הנובע מחלוף הזמן, או משינוי בשיעור הניכיון, ייזקף לדוח על הפעילויות בסעיף הכנסות (הוצאות) מימון, נטו.
129. בביאורים לדוחות הכספיים יצוינו סכומי קרנות האנונה, כאמור בסעיף 126(א) לעיל ותנאי ההתחייבות.

הכנסות ממעונות (בתי אבות ומעונות סיעודיים)

130. נוהג מקובל במעונות הוא מתן תשלום מראש ("פיקדון") לפני הכניסה, ובנוסף גם גביית תשלומים שוטפים בגין דמי שכירות ו/או דמי אחזקה. חלק מהפיקדון מוחזר למשלם בדרך זו או אחרת, בהתאם להסכמים בין המעון והדיירים. סכום הפיקדון המוחזר לדייר תלוי, בדרך כלל, בתקופת השהייה של הדייר במעונות.
131. אומדן סכום הפיקדון, הצפוי להיות מוחזר לדיירים בהתאם לתנאי החוזים עימם יוכר כהתחייבות. מדידת ההתחייבות תביא בחשבון את הערך הנוכחי של אומדן סכום הפיקדון, הצפוי להיות מוחזר לדיירים, בהתאם להערכות אקטואריות. האומדן יתבסס על ניסיון הישות המדווחת עצמה או אם לא קיים ניסיון כזה, על ניסיון של ישויות בנות השוואה. יתרת הפיקדון (סך הפיקדון בניכוי ההתחייבות) תוצג כהכנסה נדחית במסגרת ההתחייבויות.
132. ההתחייבות תעודכן באופן שיטתי ולפחות אחת לשלוש שנים. שינוי בסכום ההתחייבות, הנובע מערך הזמן של הכסף, ייזקף להוצאות מימון. התאמות אחרות לסכום ההתחייבות יוספו או ייגרעו להכנסה הנדחית ויופחתו כאמור בסעיף 133 להלן.
133. ההכנסה הנדחית תופחת בתקופות עתידיות בהתבסס על אומדן אורך החיים של הדייר. תקופת הפחתה תותאם אם חל שינוי באומדן אורך החיים של הדייר, בהתבסס על הערכות אקטואריות ולפחות אחת לשלוש שנים. שיטת הקו הישר תשמש להפחתת ההכנסה הנדחית. יתרת ההכנסה הנדחית תוכר כהכנסה בעת מות הדייר או סיום תקופת החוזה. יש לתת גילוי בביאורים לשיטת הפחתה. תשלומים שוטפים בגין דמי שכירות ו/או דמי אחזקה יוכרו כהכנסות על בסיס צבירה.
134. לסכומים המוחזרים יינתן גילוי בפעילות מימון בדוח על תזרימי המזומנים.

מענקים לשלם

135. מענק לשלם, המתייחס לתקופת הדיווח, יירשם במלואו במועד ההחלטה להעניק את המענק, בכפוף למבחני סבירות התממשותה של ההחלטה בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים.
136. בביאורים לדוחות הכספיים יפורטו המענקים המתייחסים לתקופות שלאחר תאריך הדוחות הכספיים, בציון סכומים, מועדים והתניות.

הוצאות לרכישת שירותים רפואיים

137. רישום ההוצאות בגין קבלת שירותים רפואיים מספקי שירותים רפואיים תיעשה על בסיס צבירה בהתייחס לתקופת השירות ולצריכתו, ולא על בסיס טופסי התחייבות של קופות החולים ("טופס 17")⁴.

הוצאות בגין חוזה שגלום בו הפסד במעונות (בתי אבות ומעונות סיעודיים)

138. במסגרת כללי חשבונאות מקובלים נקבע הכלל לפיו אם לתאגיד חוזה שגלום בו הפסד (onerous contract), המחויבות בהווה על פי החוזה תוכר ותימדד כהפרשה. חוזה שגלום בו הפסד מוגדר כחוזה שבו העלויות הבלתי נמנעות לצורך עמידה במחויבות על פי החוזה עולות על ההטבות הכלכליות הצפויות להתקבל על פיו. כלל זה חל גם על חוזים שגלום בהם הפסד, שנעשו עם דיירים במעונות.

139. במקרים בהם צפוי כי עלויות ההחזקה וטיפול סיעודי בדיירים במעונות תגדלנה בעתיד מעבר להכנסות הצפויות מדיירים (לרבות זקיפת הכנסות נדחות להכנסות וחילוט פיקדונות), יש לבצע הפרשות להפסדים צפויים מביצוע הסכמי דיוור, שאינם ניתנים לביטול על ידי המעון. ההפרשה מבוססת על חישוב אקטוארי המביא בחשבון את תוחלת החיים הצפויה על פי ניסיון העבר במעון עצמו, ובהעדר נתונים על כך, בהתבסס על סטטיסטיקות ארציות. בחישוב ההפרשות להפסדים, דלעיל, יש לתת ביטוי להשפעה של ערך הזמן, כלומר על בסיס הערך הנוכחי של ההכנסות והעלויות.

140. ההפרש, הנובע מחלוף זמן ומשינוי בשיעור הניכיון ייזקף לדוח על הפעילויות בסעיף הכנסות (הוצאות) מימון, נטו.

141. יש לציין בביאור לדוחות הכספיים את שיעור הניכיון ששימש לחישוב ההפרשה.

שמירת ערך הנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה

142. הכנסות מימון נטו בדוח על הפעילויות יוצגו בסכום המחושב לאחר שסכומים הדרושים על מנת לקיים את התניות התורמים, או את הוראות החוק, לגבי הנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה, ייזקפו לנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה. אם הסכומים, הדרושים על מנת לקיים את התניות התורמים, או את הוראות החוק, עולים על הכנסות המימון נטו, יוצג ההפרש כהוצאות מימון בדוח על הפעילויות.

143. קופות החולים מקבלות תרומות, שהשימוש בהן הוגבל, והתורמים התנו את תרומתם בשמירת ערכה הריאלי (לעתים בתוספת ריבית), או שכך נקבע בחוק, עד למועד השימוש בה. שמירת ערך הנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה פירושה שמירה על השווי ההוגן של התרומה שהתקבלה, בתוספת או ללא תוספת של תשואה, בהתאם להתניות הקיימות בכל מקרה. הסכומים הדרושים על מנת לשמור את סכום הנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה ברמה הנדרשת, כפי שנקבעה על ידי התורמים או בחוק, מוצגים כתוספת לנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה.

144. שמירת הערך הריאלי של התרומות יכול שתעשה במונחי הצמדה למדד המחירים לצרכן, במונחי הצמדה לשער החליפין של מטבע חוץ מסוים, או בשילוב של בסיסי הצמדה שונים, הכל כפי שהותנה על ידי התורמים, או נקבע בחוק. אם התורמים לא קבעו את הבסיס לשמירת ערך הריאלי של התרומות יקבע הבסיס על ידי קופת החולים, בהתבסס על הערכתו לפרשנות שתיתן לכוונות התורמים.

⁴ למועד תחילת יישום סעיף זה ראה סעיף 206.

מסים

145. מסים בגין הוצאות יכללו בסעיפי ההוצאות בגינן הוטל המס, לדוגמה מס שכר המוטל לפי חוק מס ערך מוסף ומס מעסיקים ייכללו במסגרת הוצאות השכר.
146. מס ערך מוסף ששולם בגין תשומות שאינו ניתן להחזר ומסים בגין הוצאות מסוימות ("הוצאות עודפות") ייכללו בסעיפי ההוצאות, או הנכסים, בגינם שולם המס.
147. מסים המוטלים על הכנסות של קופת החולים, לרבות מס שבח מקרקעין, יוצגו כהוצאה המתייחסת לאותן הכנסות. מסים המתייחסים לסכומים, המוצגים כתוספות לנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה, יוצגו כהפחתה מסכומים אלה, ויועברו לדוח על הפעילויות במקביל להעברת סכומים אלו במועד הסרת ההגבלות שהוטלו עליהן.
148. בביאורים לדוחות הכספיים יצוינו הפטורים ממס החלים על קופת החולים, הזכות להטבות מס בשל תרומות הניתנות לקופת החולים ותוקף האישורים שהתקבלו בגין אלה.
149. הכללים שנקבעו לגבי הפרשות והתחייבויות תלויות ייושמו גם לגבי:
- (א) החבות במס שתחול על קופת החולים בגין מס שבח המקרקעין ממנו היה פטור מי שנתן לקופת החולים במתנה זכות במקרקעין, אם הזכות תימכר במהלך התקופה הנקובה בחוק לעניין זה.
- (ב) החבות במס רכישה או במס רכוש, מהם הייתה פטורה קופת החולים, או חייבת בשיעור מופחת, שתחול על קופת החולים, אם לא יתקיימו בעתיד תנאי הפטור שנקבעו בד"ן.
150. מסים בגין תאגידים עסקיים שאוחדו:
- (א) בדוחות הכספיים המאוחדים של קופת החולים יוצגו הוצאות המסים של תאגידים שאוחדו, לאחר הסעיף עודף (גירעון) לפני מסים על ההכנסה בדוח על הפעילויות.
- (ב) בביאורים לדוחות הכספיים יוצגו:
- (1) הרכב הוצאות המסים לשנה תוך הבחנה בין מסים שוטפים, מסים נדחים ומסים בגין שנים קודמות.
  - (2) יתרות המסים הנדחים, תוך הבחנה בין סכומים המוצגים במסגרת הרכוש השוטף, במסגרת השקעות ויתרות חובה לזמן ארוך, במסגרת ההתחייבויות השוטפות או במסגרת ההתחייבויות לזמן ארוך.
  - (3) הסוגים המהותיים של הפרשים, שגרמו ליצירתם של מסים נדחים.
  - (4) לגבי כל סוג מהותי של הפרשים יוצגו יתרות המסים הנדחים לתחילת השנה, השינויים במהלך השנה והיתרות לתום השנה. שינויים הנובעים מהתאמת היתרות עקב שינויים בחקיקת מסים, אם היו, יצוינו בנפרד.

כיסוי גירעונות משנים קודמות

151. תרומות, שהשימוש בהן הותנה על ידי מי שנתן אותן לכיסוי הוצאות או גירעונות שנגרמו בשנים קודמות, יוצגו בנפרד כהכנסה מפריטים מיוחדים בדוח על הפעילויות.

דיווח על מגזרי פעילות⁵

152. תקן חשבונאות מספר 11, דיווח מגזרי, יחול על הדוחות הכספיים המאוחדים של קופת החולים, בשינויים שיפורטו להלן.

⁵ למועד תחילת יישום פרק זה ראה סעיף 204.

153. מגזרי פעילות בני דיווח בדוחות הכספיים של קופות החולים הם:
- (א) שירותי בריאות לקהילה (רק שירותים במסגרת סל שירותי הבריאות).
  - (ב) בתי חולים.
  - (ג) שירותי בריאות נוספים (שב"ן).
  - (ד) רפואת שיניים.
  - (ה) מעונות (בתי אבות ומעונות סיעודיים).
  - (ו) בתי הבראה והחלמה.
- מגזרים אחרים, ובלבד שאינם מהותיים, ניתן לקבץ למגזר אחד.
154. סעיפים 68 עד 72 בתקן חשבונאות מספר 11, דיווח מגזרי, בדבר מגזרים גיאוגרפיים לא יחולו על קופות החולים.
155. תקן חשבונאות מספר 11, דיווח מגזרי, מחייב לכלול מידע בגין מגזרים עסקיים ומגזרים גיאוגרפיים, וכן קובע הנחיות מפורטות וקריטריונים כמותיים לזיהוי מגזרים עסקיים וגיאוגרפיים. תקן זה מחיל את תקן חשבונאות מספר 11 על קופות החולים, אך קובע מהם המגזרים בני דיווח ופותר את קופות החולים מדיווח מגזרי משני על פי מגזרים גיאוגרפיים.
156. הדרישה לדיווח מגזרי, על פי מגזרים עסקיים, בקופות החולים נובעת בראש ובראשונה ממטרות של רשויות מפקחות בעניין פיקוח ובקרה על כספים, המועברים מהממשלה לקופות החולים למימון תפקידיהן ושירותיהן על פי חוק.
157. לפיכך, נדרשת הפרדה חדה וברורה בין נתונים המתייחסים לשירותים הניתנים במסגרת סל שירותי הבריאות ומתוקצבים על פי החוק לבין פעילויותיהן האחרות של קופות החולים. כמו כן, נדרש הדיווח המגזרי המפורט לגבי הפעילויות שמחוץ לפעילות סל שירותי הבריאות, על מנת לתת כלים להעריך את השפעת פעילויות אלה על הקופות, יציבותן, יעילותן, תזרימי המזומנים שלהן, הקצאת המשאבים על ידן ועוד. וכן, על מנת לבחון את מידת הציות של הקופות לדרישות השונות בהן עליהן לעמוד בהתייחס לפעילויות אלה.
158. הצורך בדיווח מגזרי, אשר רלבנטי לכל תחומי הפעילות של קופות החולים, בולט במיוחד לגבי השב"ן. לגבי השב"ן קיים צורך מתמיד באיזון, המחייב פיקוח ובקרה הדוקים, אשר הדיווח המגזרי הנו מכשיר רב ערך לביצועם. זאת ועוד, לנוכח חשיבות השגת השוואתיות בין קופות החולים, על מנת להעריך את יעילותן היחסית וביצועיהן היחסיים ולאור העובדה שקופות החולים אינן זהות בתמהיל הפעילויות שלהן עולה הצורך ביצירת "מכנה משותף", אשר הדיווח המגזרי מאפשר אותו.
159. חשיבות מיוחדת קיימת, בהקשר זה, גם להפרדת פעילות בתי החולים. הפרדת נתוני מגזר בתי החולים תאפשר השוואה בין תפקוד בתי החולים של קופות החולים לבתי חולים אחרים (לרבות ממשלתיים) ותאפשר גיבוש מדיניות ביחס לאלה.
160. המידע המגזרי, ובמיוחד ביחס לשב"ן ולבתי החולים אל מול שירותי הבריאות לקהילה (במסגרת סל שירותי הבריאות), מתייחס גם למחירי ההעברה בין מגזרים אלה ויאפשר הבנה של מערכת יחסי הגומלין בין רכיבים אלה.

דוחות כספיים מאוחדים

161. גילוי דעת 57 של לשכת רואי חשבון בישראל, דינים וחשבונות כספיים מאוחדים, יחול על קופות החולים.
162. יש ליישם את גילוי דעת 57, דינים וחשבונות כספיים מאוחדים, לגבי חברה בת, אשר אינה מלכ"ר. כמו כן, יש ליישם את הוראות גילוי הדעת גם כאשר התאגיד המוחזק הוא מלכ"ר, אשר לקופת החולים שליטה מעשית בו והיא הנהנת מרוב הזכויות בנכסיו נטו או לפירות מנכסיו נטו (להלן: "מלכ"ר מוחזק").

163. למען הסר ספק, אין לאחד אגודת ידידים הנשלטת למעשה והמנוהלת הלכה למעשה על ידי יחידים, אשר רובם אינם עובדי קופת החולים או חברי הדירקטוריון שלה.

164. בנוסף, בדוחות הכספיים המאוחדים של קופות החולים, הנכסים נטו של המלכ"ר המוחזק והשינויים בהם יוצגו במסגרת קבוצת הנכסים נטו של קופת החולים, התואמת את אופי ההגבלות הקיימות על אותם נכסים נטו.

165. גילוי דעת 68, שיטת השווי המאזני, יחול על קופות החולים. ההוראות לעיל בדבר דוחות כספיים מאוחדים, יחולו בהתאמה.

166. הגישה המקובלת בישראל היא זו שנקבעה בגילוי דעת 69 ובגילוי דעת 57 ו-68: מבחן השליטה והשליטה המשותפת ביחס לאיחוד מלא ולאיחוד יחסי, בהתאמה, ומבחן ההשפעה המהותית ביחס להצגה על בסיס השווי המאזני.

167. בסעיף 2.3.1 בגילוי דעת 57, דוחות כספיים מאוחדים, נקבע כי "תנאי מוקדם והכרחי לאיחוד דוחות כספיים הוא קיום שליטה של החברה האם בחברות הבנות". בסעיף 2.1 ("הגדרות") בגילוי דעת 57 נקבע: "שליטה היא היכולת לקבוע את המדיניות הכספית והתפעולית של תאגיד כדי להפיק הטבות ממשאביו ומפעילויותיו". בסעיף 2.3.2 של אותו גילוי דעת נקבע, כי "השליטה נחשבת כמתקיימת כאשר החברה האם מחזיקה, במישרין או בעקיפין, מניות המקנות יותר ממחצית זכויות ההצבעה בחברה הבת והזכויות למינוי יותר ממחצית חברי הדירקטוריון שלה, אלא אם כן קיימות נסיבות המונעות בעליל מהחברה האם יישום השליטה בפועל".

168. הקביעה שבסעיף 2.3.2 הנ"ל אינה תואמת את הנסיבות הקיימות לגבי החזקה במלכ"רים. השליטה המעשית בישות האמורה, לרבות היכולת של קופת החולים להפיק הטבות ממשאביו ומפעילויותיה, אינה מתקיימת בהחזקת מניות, בזכויות הצבעה ו/או בזכות למנות מרבית חברי המוסד המנהל של הישות האחרת. השליטה המעשית מתקיימת בכך שמטרתה של הישות האחרת קובעות כי רוב ההטבות ממשאביו או מפעילויותיה מיועדות לשמש את קופת החולים, וביכולתה של קופת החולים לכפות על הישות האחרת, קיום מטרותיו של המלכ"ר האחר.

דוחות כספיים מותאמים

169. תקן חשבונאות מספר 12, הפסקת ההתאמה של דוחות כספיים, יחול על קופות החולים.

170. לעניין יישום האמור לעיל, יחולו הכללים הבאים:

(א) נכסים נטו והשינויים בהם יטופלו כפריט לא-כספי, למעט האמור בפסקאות (ב) ו-(ג) להלן.

(ב) נכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה, ושנוספו להם סכומים הדרושים על מנת לקיים את התניות התורמים או את הוראות החוק, יטופלו כפריט כספי.

(ג) הטיפול בנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה המשקפים נכסים שתמורתם הוגבלה, יקבע באופן דומה לאופן הטיפול באותם נכסים שתמורתם הוגבלה.

צדדים קשורים

171. לעניין יישום סעיף 4(1) בגילוי דעת 29, צדדים קשורים, יראו כצדדים קשורים:

(א) מי שמחזיק בעשרה אחוזים או יותר מכוח הצבעה בקופת החולים או מהסמכות למנות את חברי מועצת המנהלים שלה.

(ב) מי שרשאי למנות את המנהל הכללי של קופת החולים או את יו"ר מועצת המנהלים שלה.

(ג) מי שמכהן כמנהל הכללי של קופת החולים.

(ד) מי שמכהן כחבר דירקטוריון, חבר מועצת המנהלים של קופת החולים או ממלא תפקיד במוסדות ניהול דומים.

172. לעניין יישום סעיף 4(2) בגילוי דעת 29, צדדים קשורים, יראו כצד קשור גם תאגיד אחות של קופת חולים.

173. סעיף 4 לגילוי דעת 29, צדדים קשורים, קובע מיהם צדדים קשורים ואת דרישות הגילוי בדוחות הכספיים בדבר עסקאות ויתרות עם צדדים קשורים.

174. לעניין יישום סעיף 8 בגילוי דעת 29, צדדים קשורים:
(א) יש לציין בביאורים ולהבהיר את התלות הקיימת במקורות על פי חוק ביטוח בריאות ממלכתי ובהקצבות הממשלה.
(ב) אם פעילויותיה של קופת חולים תלויות בהיקף משמעותי במשרד ממשלתי או יחידה שלטונית, יש להציג בנפרד את היתרות עם כל אחד מהם ואת ההכנסות שצמחו מכל אחד מהם.

175. סעיף 8 לגילוי דעת 29, צדדים קשורים, קובע כי אם היו פעילויותיו של הצד המדווח תלויות בהיקף משמעותי בעסקים של צד אחר, יש לגלות ולהבהיר את התלות הכלכלית הקיימת, גם אם שני הצדדים אינם צדדים קשורים. ממשלת ישראל ומשרדי הממשלה השונים הם בבחינת צדדים קשורים של קופות החולים. אולם, כמקובל, אין לראות בתשלומי מסים, ותשלומי חובה אחרים, לממשלה בבחינת פעולות עם צדדים קשורים.

176. לעניין יישום גילוי דעת 29, צדדים קשורים, בכל מקום בו נאמר "חברי דירקטוריון" יראו כאילו נאמר: "חברי דירקטוריון, חברי מועצת המנהלים של קופת החולים או ממלאי תפקידים במוסדות ניהול דומים".

177. בביאורים לדוחות הכספיים יש לתת גילוי ליתרות עם צדדים קשורים, על פי הפרוט בנספח 1, תוך הבחנה בין:
(א) תאגידים נשלטים,
(ב) תאגידים מוחזקים, שאינם תאגידים נשלטים,
(ג) המנהל הכללי,
(ד) חברי מועצת המנהלים,
(ה) תאגידים שהם בעלי הזכות למנות חברים במועצת המנהלים, או את המנהל הכללי,
(ו) משרדי ממשלה (לרבות המוסד לביטוח לאומי בגין מקורות חוק ביטוח בריאות ממלכתי),
(ז) תאגיד אחות,
(ח) צדדים קשורים אחרים.

178. היתרות עם צדדים קשורים יוצגו ברכוש שוטף, רק אם היתרה מיועדת וצפויה להתממש תוך שנה מתאריך המאזן תוך התחשבות גם במצב ההון החוזר של אותו צד קשור לתאריך המאזן.

179. בביאורים לדוחות הכספיים יש לתת גילוי להכנסות והוצאות עם צדדים קשורים, לפחות על פי הפרוט בנספח 3, תוך הבחנה בין:
(א) תאגידים נשלטים,
(ב) תאגידים מוחזקים, שאינם תאגידים נשלטים,
(ג) המנהל הכללי,
(ד) חברי מועצת המנהלים,
(ה) תאגידים שהם בעלי הזכות למנות חברים במועצת המנהלים, או את המנהל הכללי,
(ו) משרדי ממשלה (לרבות המוסד לביטוח לאומי בגין מקורות חוק ביטוח בריאות ממלכתי),
(ז) תאגיד אחות,
(ח) צדדים קשורים אחרים.

180. בביאורים לדוחות הכספיים יש לציין את הסכום הכולל של שכר חברי הדירקטוריון, המועסקים בקופת החולים או מטעמה בציון מספרם.

השוואה לתקציב

181. בביאורים לדוחות הכספיים יוצגו נתוני התקציב הרגיל כדלקמן:
- (א) נתוני התקציב המקורי, שאושר על ידי מוסדות קופת החולים לפני תחילת שנת הדיווח, נתוני כל ההעברות והשינויים שנעשו בתקציב עד למועד אישור הדוחות הכספיים של הקופה, ונתוני התקציב המעודכן.
  - (ב) נתוני התקציב המעודכן יוצגו בהשוואה לנתוני הביצוע, בהתאם למבנה דוח על הפעילויות.
  - (ג) נתוני התקציב יהיו ערוכים בהתאם לאותם כללי חשבונאות מקובלים ולאותה מדיניות חשבונאית, ששימשו בהכנת הדוחות הכספיים.

182. בביאורים לדוחות הכספיים יוצגו נתוני תקציב הפיתוח כדלקמן:
- (א) נתוני התקציב המקורי, שאושר על ידי מוסדות קופת החולים ועל ידי משרד הבריאות לפני תחילת שנת הדיווח, נתוני כל ההעברות והשינויים שנעשו בתקציב עד למועד אישור הדוחות הכספיים של הקופה, ונתוני התקציב המעודכן.
  - (ב) נתוני התקציב המעודכן יוצגו בהשוואה לביצוע, בהתאם למבנה המוצג בנספח 8.
  - (ג) נתוני התקציב יהיו ערוכים בהתאם לאותם כללי חשבונאות מקובלים ולאותה מדיניות חשבונאית, ששימשו בהכנת הדוחות הכספיים.

183. בביאורים לדוחות הכספיים יצוין:
- (א) המוסד המנהל של קופת החולים, שאישר כל תקציב.
  - (ב) מועד אישור התקציב ומועדי עדכנו.
  - (ג) העובדה שנתוני התקציב הם בבחינת "מידע אחר" ואינם מבוקרים.

184. התקציב משמש אמצעי פיקוח בידי מוסדות קופות החולים, חבריהן ומשרדי הממשלה המקציבים להן הקצבות, על הנהלות קופות החולים, וכן אמצעי פיקוח של הנהלות קופות החולים על יחידותיהן ועובדיהן הכפופים להן. התקציב משמש מסגרת של הרשאות לפעולה ושל הגבלות שונות על פעולותיה של קופת החולים. כאשר תקציב מאושר על ידי המורשים לכך בקופת החולים, הופכים אומדני ההוצאות למסגרות של הקצבות והרשאות, אשר אין לחרוג מהן. הצגת נתוני התקציב בהשוואה לנתוני הביצוע בדוחות הכספיים מקובלת במלכ"רים רבים, אך לא בכולם. לאור ייחודיות פעילות קופות החולים וחשיבות ההשוואה, על קופות החולים לכלול בביאורים לדוחות הכספיים השוואה לתקציב.

185. ראוי שנתוני התקציב בדוחות הכספיים יכללו הן את נתוני התקציב המקורי והן את נתוני השינויים שנערכו בו. על קופות החולים להציג את נתוני התקציב באופן בר-השוואה לנתוני הביצוע, הערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים.

186. לעניין זה "תקציב" - תקציב קופת החולים על בסיס פעילות קופת החולים בלבד (שאינו בסיס מאוחד).

דוחות כספיים לתקופות ביניים

187. תקן חשבונאות מספר 14, דיווח כספי לתקופות ביניים, יחול על קופות החולים.

דוחות כספיים השוואתיים

188. לצד כל סכום במאזן, יוצג הסכום המקביל לו במאזן של שנת הדיווח הקודמת, ולצד כל סכום בדוח על הפעילויות, בדוח על השינויים בנכסים נטו ובדוח על תזרימי המזומנים, יוצגו הסכומים המקבילים לו בכל אחת משתי שנות הדיווח הקודמות.

189. לנתוני התקציב הרגיל ונתוני תקציב הפיתוח, אשר מוצגים בביאורים לדוחות הכספיים, יוצגו נתוני השוואה לשנת דיווח קודמת אחת בלבד.

190. חל באחת משנות הדיווח, הכלולות בדוחות הכספיים, שינוי בכללי החשבונאות או באופן יישומם בהשוואה לשנת הדיווח הקודמת, יוסבר השינוי, יפורטו הנימוקים לו ויצוין סכום ההשפעה על עודף (גירעון) לפני מסים על ההכנסה, הכנסות נטו (גירעון לשנת הדיווח) בשנת הדיווח, ועל סעיפים אחרים בדוחות הכספיים, אשר השפעת השינוי לגביהם היא מהותית.

191. חל באחת משנות הדיווח, הכלולות בדוחות הכספיים, שינוי באומדן חשבונאי ולשינוי השפעה מהותית על הדוחות הכספיים בשנת הדיווח או בשנות דיווח בעתיד, יינתן גילוי על מהות השינוי, הסיבות לשינוי, ויצוינו סכומי ההשפעה על סעיפי הדוחות הכספיים, המפורטים בנספח 1 ובנספח 3.

192. בכפוף לאמור בהוראות המעבר להלן, אם באחת משנות הדיווח, המוצגות בדוחות הכספיים, הוצגו מחדש מספרי השוואה, תוסבר מהות השינוי ותצוין בסכומים השפעתה על סעיפי הדוחות הכספיים, המפורטים בנספח 1 ובנספח 3, ועל ההכנסות נטו (גירעון) בשנת הדיווח ויתרת הנכסים נטו לכל אחת משנות הדיווח הקודמות, שנתונייהן נכללים בדוחות הכספיים.

193. יש לסמן בדוחות הכספיים כל סכום שהוצג מחדש או שסווג מחדש.

גילוי להשפעת התקן

194. בביאורים לדוחות הכספיים עד לשנת היישום המלא של תקן זה, קופות החולים יתנו:

- (א) גילוי לדבר פרסומו של תקן זה.
- (ב) תיאור תמציתי של הוראות התקן, מועד תחילתו ותאור אופן האימוץ שלו, לרבות ציון אותן הוראות שמועד יישומן נדחה על פי התקן.
- דרישות גילוי אלה מחליפות, לעניין תקן זה, את דרישות הגילוי בתקן חשבונאות מספר 6, גילוי ההשפעה של תקני חשבונאות חדשים בתקופה שלפני יישומם. ראה דוגמא בנספח 9.

הוראות מעבר

195. ההשפעה של אימוץ תקן זה במועד תחילתו, למעט סעיפים בהם נקבע כי התחולה לגביהם היא מיום תחילת התקן ואילך, תוצג בדוח על השינויים בנכסים נטו כהתאמה של יתרת הנכסים נטו לתחילת התקופה, שבה אומץ התקן לראשונה. קופת החולים רשאית, אך אינה מחויבת, להציג מחדש (Restatement) את נתוני ההשוואה לשנים קודמות.

196. במסגרת הדיווח המגזרי:

- (א) אין חובה להציג נתוני השוואה לשנים הקודמות למועד התחילה של הדיווח המגזרי.
- (ב) עד למועד התחילה של הדיווח המגזרי יוצגו בביאור נפרד הנכסים, ההתחייבויות, ההכנסות וההוצאות, המתייחסים לפעילות במסגרת שירותי הבריאות הנוספים ("שב"ן").

197. קופת חולים שנהגה, עד למועד תחילתו של תקן זה, לכלול בדוח על הפעילויות הכנסה בגין רכוש קבוע או טובין שהתקבלו ללא תמורה, תאמץ את השינוי בטיפול החשבונאי מאותו מועד ואילך. אין להציג מחדש דוחות כספיים לתקופות קודמות למועד תחילת התקן.

198. קופת חולים שנהגה, עד למועד תחילתו של תקן זה, שלא להציג שירותים המתייחסים לפעילות של השקעות ברכוש קבוע, שהתקבלו ללא תמורה, הן כנכסים נטו והן כרכוש קבוע, תאמץ את השינוי בטיפול החשבונאי מאותו מועד ואילך. אין להציג מחדש דוחות כספיים לתקופות קודמות למועד תחילת התקן.

199. קופת חולים שנהגה, עד למועד תחילתו של תקן זה, שלא להציג מענקי פיתוח מהממשלה, שהתקבלו למימון השקעות ברכוש קבוע כקיצוז מהנכסים שנרכשו מאותם מענקים, תאמץ את השינוי בטיפול החשבונאי מאותו מועד ואילך. אין להציג מחדש דוחות כספיים לתקופות קודמות למועד תחילת התקן.

200. תרומות שהתקבלו, לפני מועד תחילתו של תקן זה, ואשר לא קיימות ראיות באשר לקיומה של הגבלה חיצונית על השימוש בהן, יוצגו כפי שיקבע על ידי הנהלת קופת החולים, בהתבסס על הערכתה לפרשנות שתינתן לכוונות התורמים.

201. קופת חולים שנהגה, עד למועד תחילתו של תקן זה, להציג בנפרד קרנות שיועדו למטרות מסוימות, אולם בלא הבחנה בין הגבלה חיצונית לבין ייעוד על ידי המוסדות המנהלים של קופת החולים, תבצע את ההבחנה בהתאם לסעיף 11 בתקן, לרבות ההבחנה של יתרות קודמות, החל מהדוחות הכספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2005, ותציין עובדה זו.

202. קופת חולים שלא יישמה את הטיפול החשבונאי שנקבע בסעיפים 131-134 לתקן זה בנוגע להכנסות ממעונות תיישם את השינוי בטיפול החשבונאי מכאן ולהבא. כלומר, הטיפול החשבונאי החדש ייושם על פיקדונות מדיירים שהתקבלו לאחר מועד תחילת תקן זה. באשר לפיקדונות מדיירים שהתקבלו בתקופות קודמות, יש ליישם את הטיפול החשבונאי החדש למועד תחילת תקן זה. כלומר, הערך בספרים של הפיקדונות במועד תחילת תקן זה ייחשב כתמורה שהתקבלה מהדיירים.

תחילה

203. תקן חשבונאות זה יחול על דוחות כספיים לשנה המתחילה ביום 1 בינואר, 2004, ולתקופות שלאחר מכן. הוועדה מעודדת יישום מוקדם של התקן, או של חלקים ממנו, בדוחות הכספיים לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר, 2003.

204. הדיווח המגזרי יחול על דוחות כספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2005.

205. האמור בסעיפים 73 ו-78, בדבר הפרשות, למעט האמור בסעיף 78(א), יחול על דוחות כספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2006, ואילך.

206. האמור בסעיפים 96 ו-137, בדבר הכרה בהכנסות והוצאות שירותים רפואיים, יחול רק לאחר אימוץ ההוראות על ידי כללים והנחיות שיחולו על כלל מערכת הבריאות בישראל.

נספחים לתקן

207. הנספחים לתקן מהווים חלק בלתי נפרד ממנו ונערכו כנספחים לנוחיות קריאת התקן בלבד.

תקן חשבונאות מספר 18
דיווח כספי על ידי קופות חולים

נספחים לתקן

תוכן העניינים

עמוד

32	נספח 1 - סעיפי המאזנים
33-35	נספח 2 - פרוטים למאזנים
36	נספח 3 - סעיפי הדוחות על הפעילויות
37-38	נספח 4 - פרוטים לדוחות על הפעילויות
39-40	נספח 5 - סעיפי הדוחות על תזרימי המזומנים
41	נספח 6 - סעיפי הדוחות על השינויים בנכסים נטו
42	נספח 7 - עיקרי המדיניות החשבונאית
43	נספח 8 - מתכונת להצגת ביאור בדבר השוואה לתקציב פיתוח
43	נספח 9 - דוגמה לביאור בדבר גילוי להשפעת התקן
44	נספח 10 - דוגמה להתאמת יתרות הנכסים נטו לתחילת השנה

נספח 1 - סעיפי המאזנים

רכוש שוטף:

מזומנים ושווי מזומנים
פיקדונות בבנקים
השקעות בניירות ערך סחירים
לקוחות
חייבים שונים ויתרות חובה
מלאי

השקעות ויתרות חובה לזמן-ארוך:

השקעות בתאגידים מאוחדים
השקעות בתאגידים כלולים
פיקדונות בבנקים
השקעות בניירות ערך
חייבים שונים ויתרות חובה לזמן ארוך
מסים נדחים
השקעות בזכויות במקרקעין
השקעות אחרות

רכוש קבוע

רכוש אחר והוצאות נדחות:

הוצאות נדחות
רכוש אחר

התחייבויות שוטפות:

אשראי מתאגידים בנקאיים
ספקים ונותני שירותים
זכאים שונים ויתרות זכות

התחייבויות לזמן-ארוך:

התחייבויות בגין סיום יחסי עובד-מעביד
עתודה בגין תביעות בשל רשלנות רפואית
עתודות בגין שירותי בריאות נוספים (שב"ן)
התחייבות בגין אנונה
התחייבות בגין פקדונות
הכנסות נדחות
אשראי מתאגידים בנקאיים
אשראי בגין נכסים בחכירה מימונית
ספקים ונותני שירותים
מסים נדחים
זכאים שונים ויתרות זכות

שטרי הון שהונפקו על ידי תאגיד מאוחד

התחייבויות תלויות והתקשרויות

זכויות המיעוט

נכסים נטו (גירעון בנכסים נטו):

נכסים נטו שלא קיימת לגביהם הגבלה (גירעון מצטבר מפעולות)
נכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה בעלת אופי זמני
נכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה בעלת אופי קבוע

נספח 2 - פרוטים למאזנים

מזומנים ושווי מזומנים
פיקדונות בבנקים ובקופות החולים
פיקדונות בבנקים

במטבע ישראלי
במטבע חוץ

מניות
אופציות למניות
אגרות חוב ממשלתיות
אגרות חוב אחרות
אגרות חוב להמרה
תעודות השתתפות בקרנות נאמנות
אחרים

חובות פתוחים
חברות כרטיסי אשראי
שטרות והמחאות לגביה
בניכוי הפרשה לחובות מסופקים

עובדים
מוסדות בגין עובדים
הוצאות מראש
הכנסות לקבל
הבטחות לתרומות שטרם נתקבלו
הלוואות שניתנו
מסים נדחים לקבל
אחרים

חומרי גלם
תרופות מרשם
תרופות ללא מרשם
ציוד רפואי מתכלה
ציוד מתכלה אחר וחומרי עזר
מוצרים בתהליך העיבוד
תוצרת גמורה
מזון

השקעות בתאגידים מוחזקים (תוך הפרדה בין תאגידים
מאוחדים לבין תאגידים כלולים):

1. סווג ההשקעה על פי סוג נייר הערך כלהלן: מניות, אופציות למניות, תעודות התחייבות הניתנות להמרה במניות, תעודות התחייבות שאינן ניתנות להמרה במניות, הלוואות לזמן ארוך.
2. פרוט התאגידים בציון: שם התאגיד, עיסוקו העיקרי, שיעור ההחזקה של קופת החולים, במישרין או בעקיפין, בזכויות לרווחים ובזכויות ההצבעה. אם שיעור הזכויות לנכסים בעת פירוק שונה משיעור זכויות ההצבעה יש לציין זאת.

מזומנים ושווי מזומנים

פיקדונות בבנקים

השקעות בניירות ערך סחירים

לקוחות
(לרבות יתרות של חברים בקופת חולים)

חייבים שונים ויתרות חובה (לזמן קצר)
(לרבות שטרות והמחאות לגביה מאחריים,
שיכללו בסעיף המתאים)

מלאי

השקעות בתאגידים מוחזקים

נספח 2 - פרוטים למאזנים (המשך)

השקעות בתאגידים מוחזקים (תוך הפרדה בין תאגידים מאוחדים לבין תאגידים כלולים):

3. פרוט התאגידים המוחזקים במישרין, בציון: שם התאגיד, חלקה של קופת החולים בשווי המאזני, תעודות התחייבות והלוואות ניתנות להמרה, תעודות התחייבות והלוואות שאינן ניתנות להמרה, יתרת מוניטין שטרם הופחתה, חלקה של קופת החולים בהכנסות נטו (לרבות הפחתת מוניטין) בשנת הדיווח.
4. הסכום הנערב על ידי הקופה להתחייבויות התאגיד.
5. מניות יוצגו תוך הבחנה בין השווי המאזני למועד ההשקעה, עודף העלות, והשינויים ממועד ההשקעה ואילך.
6. בביאורים יפורטו בנפרד ערכה בספרים של כל השקעה הרשומה למסחר בבורסה ושווייה בבורסה לתאריך המאזן.
7. תעודות התחייבות שאינן ניתנות להמרה, הלוואות לזמן ארוך ויתרות אחרות לזמן ארוך (לרבות שטרי הון) - יפורטו שיעורי הריבית הממוצעים לגבי כל קבוצה.
8. שינויים בהשקעות בשנת הדיווח.
9. בביאורים יצוין סכום הדיבידנד מתאגיד מוחזק שנרשם בשנת הדיווח.
10. היה התאגיד המוחזק עמותה או חברה לתועלת הציבור תצוין עובדה זו וכן יצוין כי הנכסים נטו שלו אינם ניתנים לחלוקה כדיבידנד, ופרטים בדבר דין הנכסים נטו בעת פירוק.

פרוט הפיקדונות, לרבות חלויות שוטפות, בהתאם לשיעורי הריבית שהם נושאים תוך ציון בסיסי ההצמדה.

פיקדונות בנקים

פרוט זהה לפרוט הנדרש באשר לניירות ערך המוצגים כרכוש שוטף (לגבי ניירות ערך סחירים יוצג לגבי כל סוג גם שוויין בבורסה לתאריך המאזן).

השקעות בניירות ערך

פרוט זהה לפרוט הנדרש באשר לחייבים שונים ויתרות חובה המוצגים כרכוש שוטף.

חייבים שונים ויתרות חובה (לזמן ארוך)

עלה סכום ההשקעות, בדוחות הכספיים המאוחדים, בתאגיד שאינו תאגיד מוחזק, בתוספת הסכום הנערב בערבויות שנתנו הקופה והתאגידים המאוחדים שלה - על 5% מהנכסים נטו של הקופה, יינתנו הפרטים כאמור לעיל בעניין תאגידים כלולים.

השקעות אחרות

אשראי לזמן קצר, תוך ציון שיעורי הריבית שהם נושאים ובסיסי הצמדה. חלויות שוטפות של אשראי לזמן ארוך.

אשראי מתאגידים בנקאיים

חובות פתוחים שטרות לפירעון חלויות שוטפות של אשראי בגין נכסים בחכירה מימונית

ספקים ונותני שירותים

נספח 2 - פרוטים למאזנים (המשך)

	זכאים שונים ויתרות זכות
עובדים מוסדות בגין נלוות לשכר עובדים רופאים שאינם שכירים הפרשה לחופשה והבראה הכנסות מראש אחרים	
פרוט האשראי, לרבות חלויות שוטפות, בהתאם לשיעורי הריבית שהם נושאים תוך ציון בסיסי ההצמדה.	אשראי מתאגידים בנקאיים (לזמן ארוך)
פרוט האשראי, לרבות חלויות שוטפות, בהתאם לשיעורי הריבית שהם נושאים תוך ציון בסיסי ההצמדה.	אשראי בגין נכסים בחכירה מימונית (לזמן ארוך)
פרוט האשראי, לרבות חלויות שוטפות, בהתאם לשיעורי הריבית שהם נושאים תוך ציון בסיסי ההצמדה.	ספקים ונותני שירותים (לזמן ארוך)

הערה:

- הפירוט הנ"ל מהווה דרישת מינימום ואינו מהווה הגבלה. בנוסף לאמור לעיל, יש להציג בנפרד:
- כל נכס שוטף (לרבות השקעות), שערכו בספרים עולה על 5% מסך הרכוש השוטף,
  - כל התחייבות שוטפת, שערכה בספרים עולה על 5% מסך ההתחייבויות השוטפות,
  - כל נכס או התחייבות, שאי הצגתו בנפרד פוגעת ביכולת המשתמשים להבין את מצבה הכספי של קופת החולים.

נספח 3 - סעיפי הדוחות על הפעילויות

מחזור הפעולות

עלות השירותים והמכירות

עודף (גירעון) גולמי

הוצאות מכירה ושיווק

הוצאות הנהלה וכלליות

עודף (גירעון) מפעולות

הכנסות (הוצאות) מימון, נטו

הכנסות (הוצאות) אחרות, נטו

עודף (גירעון) לפני מסים על ההכנסה

מסים על ההכנסה

עודף (גירעון) לאחר מסים על ההכנסה

**חלקה של קופת החולים בתוצאות מפעולות רגילות של תאגידי מוחזקים
(במיוחד: כלולים)**

חלקו של המיעוט בתוצאות מפעולות רגילות של תאגידי מאוחדים

עודף (גירעון) מפעולות רגילות

הכנסות (הוצאות) מפריטים מיוחדים (לאחר השפעת המס ולאחר חלק המיעוט)

הכנסות נטו (גירעון) לשנה

נספח 4 - פרוטים לדוחות על הפעילויות

הכנסות מהקצבות ממשלתיות הכנסות בהתאם לסעיפים 18 ו-19 לחוק ביטוח בריאות ממלכתי הכנסות ממתן שירותים רפואיים הכנסות מהמוסד לביטוח לאומי בגין תאוונות עבודה מכירת מוצרים קנויים ומוצרים מייצור עצמי, לרבות השתתפות עצמית של מבוטחים בעלות התרופות (תרופות ומוצרים אחרים) תמיכה ממשלתית במסגרת רשת הביטחון הכנסות משב"ן תרומות סכומים ששוחררו מהגבלות בנכסים נטו שהשימוש בהם הוגבל על ידי תורמים הכשרה ולימוד בנושאים רפואיים במסגרת בית ספר לאחיות וכיו"ב השכרת והפעלת מתקנים שאינם משמשים לצרכים רפואיים הכנסות מביצוע מחקר ופיתוח שהוזמן על ידי אחרים אחרות	מחזור הפעולות
שכר עבודה ונלוות לרופאים שכירים שכר רופאים שאינם שכירים קניית שירותי אשפוז קניית שירותים אחרים תצרוכת חומרים (תרופות ואחרים) דמי שכירות פחת עלויות ישירות אחרות	עלות השירותים והמכירות
שכר עבודה ונלוות פחת אחרות	הוצאות מכירה ושיווק
שכר עבודה ונלוות ביטוח אחריות מקצועית דמי שכירות מחשוב דוברות פחת אחרות	הוצאות הנהלה וכלליות
רווח (הפסד) מהשקעות בניירות ערך הוצאות ריבית, הנובעות מערך נוכחי של התחייבויות הכנסות מימון אחרות הוצאות מימון אחרות	הכנסות (הוצאות) מימון
רווח (הפסד) ממנימוש רכוש קבוע רווח (הפסד) ממנימוש השקעות בתאגידים מוחזקים	הכנסות (הוצאות) אחרות
כיסוי גירעונות משנים קודמות (לאחר השפעת המס ולאחר חלק המיעוט) סכומי המס המתייחסים להכנסות (הוצאות) מפריטים מיוחדים חלק המיעוט המתייחס להכנסות (הוצאות) מפריטים מיוחדים	הכנסות (הוצאות) מפריטים מיוחדים

נספח 4 - פרוטים לדוחות על הפעילויות (המשך)

הערות:

- א. בכל סעיף הוצאות יצוינו סכומי השתתפות של צדדים שלישיים אחרים בהוצאות משותפות, אם היו.
- ב. בכל סעיף הוצאות, יצוינו סכומים שנדחו או הונו, אם היו.
- ג. בנוסף לאמור לעיל, יש לכלול, בביאורים לדוחות הכספיים, פירוט של הוצאות אחרות על פי סוגיהן, לגבי כל סוג שסכומו הכולל הוא בשיעור של 5% מסך הסעיף בדוח על הפעילויות.

נספח 5 - סעיפי הדוחות על תזרימי המזומנים

תזרימי מזומנים מפעילות שוטפת

הכנסות נטו (גירעון) לתקופה

התאמות הדרושות על מנת להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת (נספח א')

תזרימי מזומנים שנבעו (שימשו) לפעילות שוטפת

תזרימי מזומנים מפעילות השקעה

השקעה ברכוש קבוע
סכומים שיועדו להשקעה ברכוש קבוע
קבלת מענק השקעה
השקעה בניירות ערך
השקעה בפיקדונות
השקעה בתאגיד שאוחד לראשונה
השקעה בתאגידים מוחזקים
מתן הלוואות לזמן קצר, נטו
מתן הלוואות לזמן ארוך
תמורה מממוש רכוש קבוע
תמורה מממוש השקעה בניירות ערך
תמורה מממוש פיקדונות
תמורה מממוש השקעה בתאגידים מוחזקים
גביית הלוואות לזמן ארוך שניתנו

תזרימי מזומנים שנבעו (שימשו) מפעילות השקעה

תזרימי מזומנים מפעילות מימון

תקבולים בגין תרומות שקיימת לגביהם הגבלה זמנית
תקבולים בגין תרומות שקיימת לגביהם הגבלה קבועה
תקבולים בגין תרומות בתנאי אנונה
תשלומי אנונה
תקבולים בגין הכנסות ריבית ודיבידנד המתווספות ליתרות הנכסים נטו שהוגבלו
תקבולים בגין תרומות שהשימוש בהן הוגבל לרכישת רכוש קבוע
הנפקת שטרי הון
פדיון שטרי הון
אשראי לזמן קצר, נטו
קבלת התחייבויות לזמן ארוך
פירעון התחייבויות לזמן ארוך

תזרימי מזומנים שנבעו (שימשו) מפעילות מימון

עלייה (ירידה) במזומנים ושווי מזומנים

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לתחילת תקופה

יתרת מזומנים ושווי מזומנים לסוף תקופה

נספח 5 - סעיפי הדוחות על תזרימי המזומנים (המשך)

נספח א' - התאמות הדרושות על מנת להציג את תזרימי המזומנים מפעילות שוטפת

הכנסות והוצאות שאינן כרוכות בתזרימי מזומנים:

פחת והפחתות
עלייה בעודף העתודה לפיצויי פרישה על היעודה
הפסדי (רווחי) הון
הפסד (רווח) מממוש השקעות בתאגידי מוחזקים
חלק קופת חולים בתוצאות תאגידי כלולים
חלק המיעוט בתוצאות תאגידי מאוחדים
ירידת ערך (עליית ערך) ניירות ערך סחירים
מסים נדחים

שינויים בסעיפי רכוש והתחייבויות:

ירידה (עלייה) בלקוחות
ירידה (עלייה) בחייבים שונים ויתרות חובה
ירידה (עלייה) במלאי
עלייה (ירידה) בספקים
עלייה (ירידה) בזכאים שונים ויתרות זכות

נספח 6 - סעיפי הדוחות על השינויים בנכסים נטו

סך הכל	נכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה		נכסים נטו שלא קיימת לגביהם הגבלה (גירעון מצטבר מפעילויות)
	בעלת אופי קבוע	בעלת אופי זמני	
XXX	XXX	XXX	XXX
-----	-----	-----	-----
XXX	XXX	XXX	
XXX	XXX	XXX	XXX
XXX	XXX	XXX	
XXX	XXX	XXX	XXX
XXX	XXX	XXX	
-----	-----	-----	-----
XXX	XXX	XXX	XXX
-----	-----	-----	-----
(XXX)		(XXX)	(XXX)
--		XXX	
--		(XXX)	XXX
--	(XXX)	(XXX)	
-----	-----	(XXX)	XXX
XXX	XXX	XXX	XXX
-----	-----	-----	-----
XXX	XXX	XXX	XXX
=====	=====	=====	=====

יתרות ליום 1 בינואר 20X1

תוספות במהלך השנה:

תרומות, הקצבות תמיכות ומענקים
רכוש קבוע שהתקבל ללא תמורה
העברות חד-צדדיות אחרות
מימון
הכנסות נטו (גירעון) לשנה
רווח (הפסד) מממוש נכסים שתמורתם הוגבלה

סך הכל תוספות במהלך השנה

גריעות במהלך השנה:

העברות מנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה עקב שחרור מהתניות התורמים הקבלת סכומים בגין תרומות שהתקבלו סכומים שהוקבלו ושחררו לנכסים נטו שלא קיימת לגביהם הגבלה התאמת קרנות אנונה סכומים ששחררו מהגבלות לרכישת רכוש קבוע

סך הכל גריעות במהלך השנה

יתרות ליום 31 בדצמבר 20X1

הדוח יוצג לשלוש שנים.

נספח 7 - עיקרי המדיניות החשבונאית

1. המרה או תרגום של מטבע חוץ, הצמדה למדד המחירים לצרכן או לשערי חליפין של מטבע חוץ.
2. מדיניות האיחוד.
3. התבססות על אומדנים.
4. דיווח על מגזרי פעילות.
5. התאמה לשינויים בכוח הקנייה הכללי.
6. מזומנים ושווי מזומנים.
7. מלאי.
8. רכוש קבוע ופחת.
9. הפרשה לחובות מסופקים.
10. נכסים בחכירה מימונית ונכסים בחכירה תפעולית.
11. עלויות פיתוח תוכנת מחשב.
12. השקעות בניירות ערך סחירים.
13. השקעות בתאגידים מוחזקים.
14. התחייבות בגין יחסי עובד-מעביד.
15. עלויות פנסיה ותוכניות פרישה.
16. התחייבויות אקטואריות.
17. התקשרויות והתחייבויות תלויות.
18. תרומות.
19. בסיס ההכרה בהכנסה ורישום ההוצאות.
20. מחקר ופיתוח.
21. מסים נדחים.
22. פריטים מיוחדים.
23. בסיס התמחור וקביעת מחירי העברה בין מגזרי פעילות, וכל שינוי שחל בהם.
24. כל מדיניות חשבונאית אחרת שהשפעתה מהותית על הדוחות הכספיים.

נספח 8 - מתכונת להצגת ביאור בדבר השוואה לתקציב פיתוח

(א) המקורות יוצגו, לכל הפחות, תוך הבחנה בין:

- (1) העברות מהתקציב הרגיל.
- (2) הקצבות הממשלה.
- (3) תרומות.
- (4) הון חוזר.
- (5) אחרים.

(ב) השימושים יוצגו, לכל הפחות, תוך הבחנה בין סוגי הרכוש הקבוע, כלהלן:

- (1) מבנים וקרקע.
- (2) התקנות ושינויים במושכר.
- (3) ציוד רפואי.
- (4) מערכות מידע ממוחשבות (לרבות עלויות תוכנה ופיתוח תוכנה שהונו).
- (5) ציוד אחר.
- (6) כלי רכב.

נספח 9 - דוגמה לביאור בדבר גילוי להשפעת התקן

בחודש פברואר 2003 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 18 בדבר דיווח כספי על ידי קופות חולים. בתקן נקבעו כללי דיווח כספי על ידי קופות חולים, השונים מאלה המיושמים עד כה, כגון: רישום ההכנסות וההוצאות על בסיס צבירה (כולל הכנסות משירותים רפואיים והוצאות לשירותים רפואיים), הצגתם של מענקי פיתוח מהממשלה שהתקבלו למימון השקעות ברכוש קבוע כקיצוץ מהנכסים שנרכשו מאותם מענקים, עלויות פיתוח תוכנת מחשב, עתודות בגין שירותי בריאות נוספים, הטיפול בתרומות והקצבות שהשימוש בהן הוגבל על ידי גורמים חיצוניים ואופן הצגתם כנכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה זמנית או קבועה, דיווח על מגזרי פעילות, השוואה לתקציב ועוד. תקן חשבונאות מספר 18 יחול על דוחות כספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2004 ואילך. בהתאם להוראות התקן, מועד תחילת הדיווח המגזרי נדחה והוא יחול על דוחות כספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2005, או לאחר מכן. כמו כן, מועד תחילת חלק מההוראות לגבי הפרשות נדחה והוא יחול על דוחות כספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2006 או לאחר מכן.

על פי המקובל כיום במערכת הבריאות בישראל, ההכרה בהכנסה משירותים רפואיים מלקוחות מוסדיים, ורישום ההוצאות לשירותים רפואיים מבתי חולים, נעשית על בסיס מועד השחרור מבית החולים ("טופס 17"). מאחר ושינוי בכללי המדידה מחייב שינוי יסודי ומערכתי בכל מערכת הבריאות ולא בקופות החולים בלבד, נקבע בתקן כי תחילתו של השינוי באופן המדידה של הכנסות והוצאות אלה, יהא רק לאחר אימוצו על ידי כללים והנחיות שיחולו על כלל מערכת הבריאות בישראל.

ההשפעה של אימוץ תקן זה במועד תחילתו תדווח בדוח על השינויים בנכסים נטו כהתאמה של יתרת העודפים לתחילת התקופה שבה יאומץ התקן לראשונה. המידע ההשוואתי לא יוצג מחדש.

במקום הפסקה האחרונה יכול לבוא לחלופין: קופת החולים בחרה לאמץ לראשונה את התקן בדרך של הצגה מחדש (Restatement) של נתוני ההשוואה לשנים קודמות, למעט השינוי בטיפול החשבונאי במענקי פיתוח מהממשלה שנעשה, על פי התקן, ממועד תחילתו ואילך בלבד.

נספח 10 - דוגמא להתאמת יתרות הנכסים נטו לתחילת השנה

הערה: דוגמא זו מיועדת לקופת חולים שבחרה שלא להציג מחדש את נתוני ההשוואה לשנים קודמות בעת היישום לראשונה של תקן זה.

סה"כ	נכסים נטו שקיימת לגביהם הגבלה		נכסים נטו שלא קיימת לגביהם הגבלה
	בעלת אופי קבוע	בעלת אופי זמני	
ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח

סיווג מחדש של "העודפים (גירעון)" כפי שהוצגו בעבר, כלהלן:
עודפים (גירעון)
קרנות הון

הצגה כיתרות נכסים נטו של קרנות שיועדו על ידי אחרים שהוצגו בשנים קודמות כהתחייבויות היוון עלויות פיתוח תוכנות מחשב שהוצגו בשנים קודמות כהוצאות הקמת עתודות בגין שירותי בריאות נוספים (שב"ן)

יתרות, כפי שהן מוצגות בדוחות הכספיים

הוועדה המקצועית של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות

חברי הוועדה

רו"ח דב ספיר - יו"ר הוועדה

רו"ח חיים אסיאג
רו"ח יגאל גוזמן
פרופסור דן גלאי
פרופסור אריה גנס, רו"ח
רו"ח אבי זיגלמן
רו"ח דליה לב

יו"ר ועדה לשעבר שהשתתף בהכנת התקן

פרופסור אלי אמיר

צוות מקצועי

רו"ח שרון מימון-צדיק
רו"ח חיה פרשר

יועץ מקצועי לוועדה

רו"ח רונן מנשס

משתתפים קבועים

רו"ח יהודה אלגריסי
רו"ח דוד גולדברג
רו"ח רפי האפט
רו"ח צחי חבושה
רו"ח אדיר ענבר
רו"ח מוטי פרידמן
רו"ח יזהר קנה

צוות מקצועי אד-הוק

ד"ר אייל סולגניק, רו"ח – יו"ר
עו"ד (רו"ח) מיכל עבאדי-בויאנג'ו
פרופסור אלי אמיר, רו"ח
רו"ח רן בן אור
רו"ח יעקב גינזבורג
מר יצחק גנור
רו"ח אילנה דרייהר
רו"ח יעקב ויטקובסקי
מר זאב וורמברנד
רו"ח גיל חיימוביץ
רו"ח צבי חלמיש
רו"ח אלי כהן
רו"ח נועה פרסטר
מר אשר קרן
רו"ח עדה רונן
רו"ח רפי האפט - יועץ מיוחד לצוות
רו"ח צחי חבושה - מרכז הצוות

המועצה של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות

מר משה טרי, יו"ר רשות ני"ע - סגן יו"ר המועצה
רו"ח עופר מנירב, נשיא לשכת רו"ח – סגן יו"ר המועצה
פרופסור יאיר אורגלר, יו"ר דירקטוריון הבורסה
מר אייל בן שלוש, הפיקוח על שוק ההון
רו"ח דניאל דורון, ועדת התיאום של הארגונים הכלכליים
רו"ח אלכס הילמן, נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
פרופסור צבי טלמון (רו"ח), נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
עו"ד טלי ירון-אלדר, נציבת מס הכנסה
רו"ח נחמיה מלך, מליאת רשות ניירות ערך
מר עמוס מר חיים, נציג איגוד החברות הרשומות בבורסה
ד"ר אייל סולגניק, רו"ח, רשות ניירות ערך
עו"ד (רו"ח) מיכל עבאדי-בויאנג'ו, סמנכ"ל משרד הבריאות
רו"ח יצחק רוטמן, נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
רו"ח יוסי שחק, נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
רו"ח ישראל שטראוס, נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
מר מוטי שפיגל, הפיקוח על הבנקים, סגן המפקח על הבנקים